

# MAM § PRAWO

Nr 11 / 2013 r.



projekt realizuje:

**STOWARZYSZENIE  
INICJATYW  
SAMORZĄDOWYCH**

MASZ SMARTFONA?



MZESKANUJ KOD

## Bezpłatne Porady Prawne i Obywatelskie

publikacja dystrybuowana bezpłatnie

[www.sis-dotacje.pl](http://www.sis-dotacje.pl)



**KAPITAŁ LUDZKI**  
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA  
EUROPEJSKI  
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Człowiek - Najlepsza Inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

# MAM § PRAWO

## Realizator projektu:

### Stowarzyszenie Inicjatyw Samorządowych

ul. Narutowicza 56a, 20-016 Lublin  
tel. 81 53 43 200, 81 53 43 203  
www.sis-dotacje.pl, info@sis-dotacje.pl



## Partner projektu:

### Urząd Miejski w Opolu Lubelskim

ul. Lubelska 4, 24-300 Opole Lubelskie  
tel. 81 827 72 45, fax 81 827 72 00  
www.opolelubelskie.pl, sekretariat@opolelubelskie.pl



## Źródło finansowania:

### Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013

Priorytet V. Działanie 5.4. Poddziałanie 5.4.2  
„Rozwój dialogu obywatelskiego”  
Instytucja wdrażająca: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej



**KAPITAŁ LUDZKI**  
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA  
EUROPEJSKI  
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego



## Szanowni Państwo,

Projekt „Świadomy Obywatel”, stanowiący część stworzonego przez Stowarzyszenie Inicjatyw Samorządowych regionalnego systemu poradnictwa prawnego i obywatelskiego, dobiega końca. Za kilka miesięcy zakończy też funkcjonowanie jego pierwowzór – projekt „Mam Prawo”. Brak możliwości dalszego finansowania naszych działań z PO KL i Funduszy Szwajcarskich budzi ogromny niepokój mieszkańców Lubelszczyzny. Przewycięzenie tego problemu to dla nas najważniejsze obecnie wyzwanie – musimy wspólnie z instytucjami partnerskimi wypracować model działania, który pozwoli na zachowanie potencjału zbudowanego z takim trudem systemu – a nawet rozwinięcia go. Pragniemy bowiem nie tylko utrzymania systemu poradnictwa prawnego w obecnym kształcie ale także – zgodnie z oczekiwaniem społecznym – rozwinięcia go o nowe obszary wsparcia i objęcie nim mieszkańców całego województwa lubelskiego.

Nie wyobrażają oni sobie, że mogli by stracić dostęp do tak cennego i potrzebnego im na co dzień wsparcia. Sytuacja ta budzi także

# Bezpłatne poradnictwo prawne i obywatelskie.

## Podsumowanie i nowe otwarcie

niepokój samorządów oraz instytucji i służb publicznych, które silnie odczuły pozytywne skutki funkcjonowania systemu.

Przewycięzenie tego problemu to dla nas najważniejsze obecnie wyzwanie – musimy wspólnie z instytucjami partnerskimi wypracować model działania, który pozwoli na zachowanie potencjału zbudowanego z takim trudem systemu – a nawet rozwinięcia go. Pragniemy bowiem nie tylko utrzymania systemu poradnictwa prawnego w obecnym kształcie, ale także – zgodnie z oczekiwaniem społecznym – rozwinięcia go o nowe obszary

wsparcia i objęcie nim mieszkańców całego województwa lubelskiego.

## Przyszłość poradnictwa prawnego i obywatelskiego –

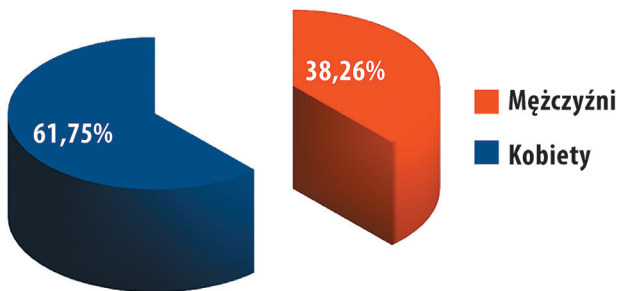
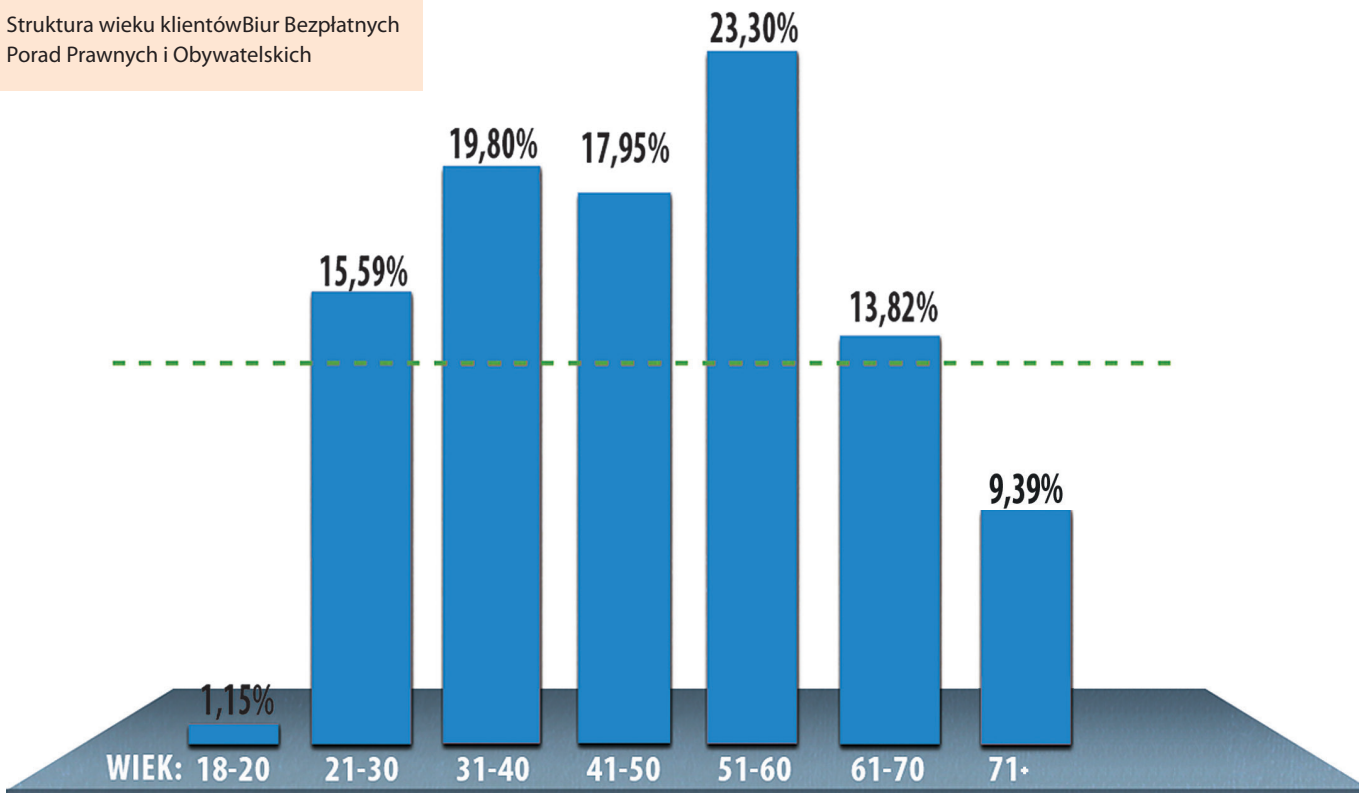
W dniu 17 grudnia 2013 r. w gronie partnerskich instytucji i interesariuszy obu projektów realizowanych pod wspólną marką „Mam Prawo”, dyskutowaliśmy o przyszłości systemu poradnictwa prawnego i obywatelskiego w naszym regionie.

Konferencja wzbudziła ogromne zainteresowanie

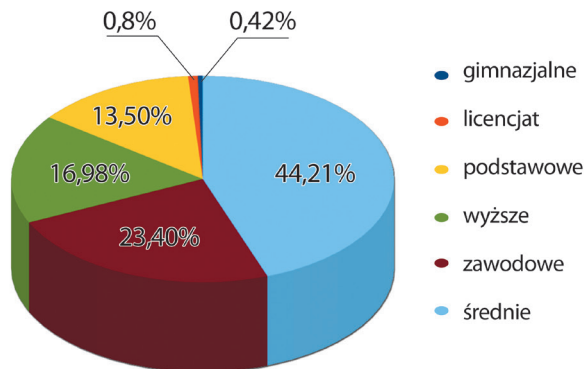
## Potencjał organizacyjny, kadrowy i techniczny

<b>12</b>	<b>prawników - specjalistów</b>
<b>24</b>	<b>doradców - prawników</b>
<b>213</b>	<b>wolontariuszy</b>
<b>9000</b>	<b>baza wiedzy pisemnych e - porad</b>
<b>9</b>	<b>biur działających na terenie <b>14</b> powiatów</b>
<b>15</b>	<b>numerów kwartalnika ( wydanych nakładem 100 000 egzemplarzy), w którym ukazało się ponad <b>100</b> artykułów</b>

Struktura wieku klientów Biur Bezpłatnych  
Porad Prawnych i Obywatelskich



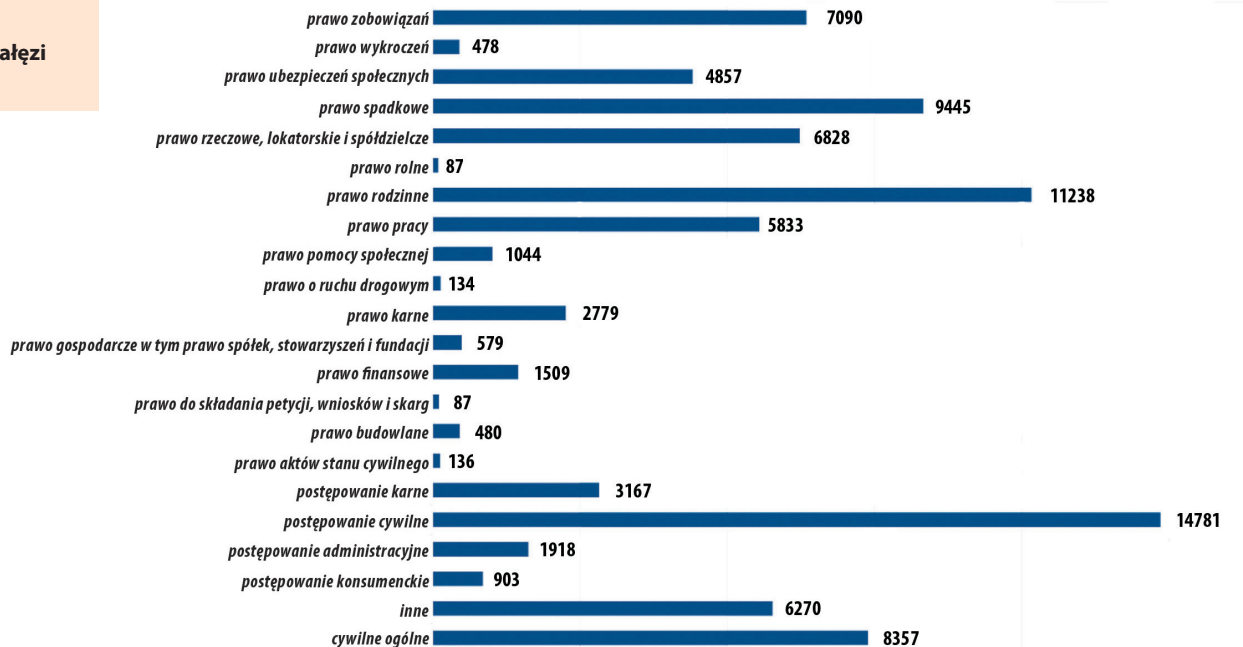
Klienci Biur Bezpłatnych Porad Prawnych i  
Obywatelskich **według płci**



**Wykształcenie** klientów Biur Bezpłatnych  
Porad Prawnych i Obywatelskich

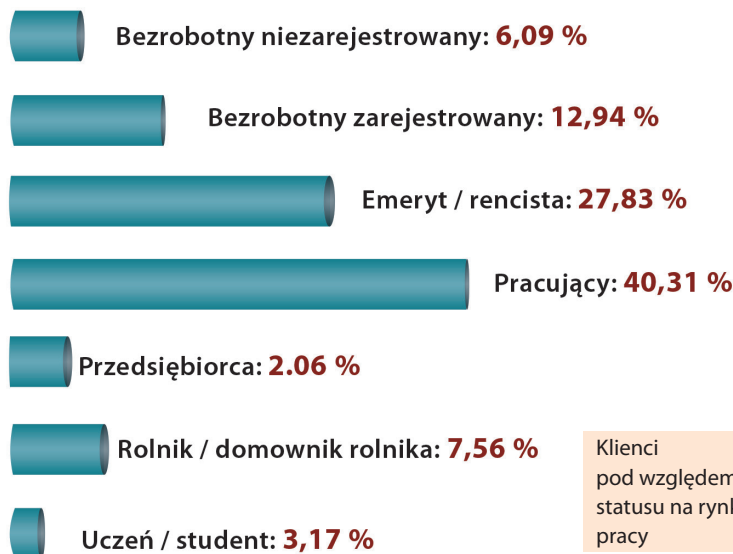


### Porady według gałęzi prawa



sowanie, co przełożyło się na dużą frekwencję i bardzo merytoryczną dyskusję. W spotkaniu uczestniczyło ok. 100 osób: starostowie i burmistrzowie reprezentujący partnerskie samorządy, samorządowcy z obszaru działania projektów, a także liczni przedstawiciele instytucji na co dzień współpracujących z naszymi biurami porad prawnych i obywatelskich – osoby reprezentujące instytucje rynku pracy i polityki społecznej, organizacje pozarządowe, policję, straż miejską, duchowieństwo, uczelnie wyższe.

Nie zabrakło też przedstawiciela samorządu województwa, który wystąpił z ważną deklaracją dotyczącą umiejscowienia systemu bezpłatnego poradnictwa w strukturach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020.



Klienci  
pod względem  
statusu na rynku  
pracy



## Przebieg i najważniejsze konkluzje konferencji

Konferencja, która zgromadziła wszystkich partnerów i interesariuszy projektu, reprezentantów licznych samorządów, instytucji publicznych, środowisk społecznych i zawodowych, a także mediów i świata nauki, stała się doskonałą okazją, aby szerzej zaprezentować dotychczasowe efekty działania stworzonego przez SIS systemu poradnictwa prawnego i obywatelskiego, opartego o dwa bliźniacze projekty „Mam Prawo” i „Świadomy Obywatel”.

Była też okazją do prezentacji niezbędnych kroków jakie mogą podjąć władze województwa lubelskiego, aby ta wielką i ważną misję móc kontynuować i rozwijać.

Efekty jakie uczestnicy konferencji zobaczyli na slajdach prowadzonej przez prezesa SIS Krzysztofa Szydłowskiego prezentacji wzbudziły ich autentyczne uznanie.

Większość z gości, jeśli nawet ma na co dzień kontakt z naszym systemem, to w bardzo wybiórczym, lokalnym zakresie. Nikt więc nie spodziewał się że w ciągu zaledwie trzech lat w ramach obu projektów objęto wsparcie aż 14 powiatów województwa i udzielono już blisko 90 000 porad! Mało, kto wiedział też, że projekt zaangażował kilkudziesięciu prawników i ponad 200 wolontariuszy; studentów, absolwentów i doktorantów prawa lubelskich uczelni! Zgromadzeni dowiedzieli się także, że nad pracą tak licznej kadry oraz funkcjonowaniem wielu narzędzi wsparcia czuwa innowacyjny, rozbudowany system IT, który nie tylko pozwala na sprawną komunikację ale także gromadzenie i przetwarzanie oraz wiedzy ułatwiających planowanie i prowadzenie analiz zjawisk społecznych.

Z zaprezentowanych liczb i wskaźników wyróżnił się obraz systemu – zwartej, ujętej w wystandaryzowane ramy całości, stanowiącej dziś sprawny i efektywny zespół narzędzi wsparcia rozwoju społeczeństwa obywatel-

skiego w naszym regionie. To także ogromny potencjał organizacyjny, techniczny i kadrowy (efekty obu projektów obrazują załączone wykresy).

**Wszyscy uczestnicy konferencji zgodnie okrzyknęli, że na ich oczach dokonuje się prawdziwa rewolucja społeczna.**

Oto mieszkańcy Lubelszczyzny, którzy w większości przypadków nigdy dotąd nie korzystali z pomocy prawnej przy rozwiązywaniu swoich problemów (bo albo nie mieli świadomości, że mogą albo najzwyczajniej nie było ich na to stać), nagle masowo zaczęli zgłaszać się do prowadzonych przez SIS biur poradniczych, korzystać z internetowej e-kancelarii, studiować kwartalniki porad prawnych i obywatelskich oraz odwiedzać portale obu projektów. Dzięki szeroko zakrojonej akcji edukacyjnej i prawdziwej pracy u podstaw prowadzonej przez naszych doradców i wolontariuszy, nie tylko zbudowaliśmy świadomość prawną mieszkańców Lubelszczyzny, ale także daliśmy im wiarę w to, że prawo służy także im i że przy użyciu jego narzędzi można rozwiązać wiele – dotąd wydawało by się nierozwiązywalnych – problemów. Niezależność, obiektywizm i profesjonalizm usług dopełnił całości. Ludzie nam zaufali i dziś – śmiało można to powiedzieć – tworzymy największy w Polsce system bezpłatnej pomocy prawnej i informacji obywatelskiej.

## Punkt widzenia samorządów i służb publicznych

Zgromadzeni na sali samorządowcy (w tym partnerzy i donorzy obu naszych projektów: starostwa powiatowe w Łęcznej i Lubartowie oraz miasta Lubartów i Opolu Lubelskie) zgodnie podkreślali jedną myśl – pojawienie się systemu bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego dokonało istotnego przeobrażenia w relacjach urzęd – interesant.

Znacząco poprawiła się jakość współpracy oraz sprawność obsługi mieszkańców. Odkład prowadzone przez nas biura poradnicze rozpoczęły realizację swojej misji interesanci trafiający do urzędu są lepiej przygotowani – znają swoje prawa ale też i obowiązki, znają procedury, mają potrzebne dokumenty. Są wymagający ale też bardziej skłonni do współpracy – bo rozumieją wszystkie procesy w których uczestniczą i ich uwarunkowania. Dzięki temu istotnie spadła ilość spraw niezasadnych – niepotrzebnie angażujących obie strony.

**To prawdziwa rewolucja – zarówno w myśleniu obywateli jak i obsługujących ich urzędników.**

Został też podkreślony fakt, że wartością dodaną obu projektów jest nawiązanie szeregu międzysektorowych partnerstw z lokalnymi samorządami, instytucjami rynku pracy i polityki społecznej, organizacjami pozarządowymi, organami wymiaru sprawiedliwości i służbami publicznymi. Instytucje te kierują w wielu przypadkach swoich podopiecznych do naszych biur gdyż wiedzą, że zajmiemy się nimi w sposób kompleksowy i profesjonalny (często lepiej niż one same ze względu na ograniczenia kadrowe, kompetencyjne i organizacyjne), a same mogą bardziej koncentrować się na działaniach do których zostały powołane (odciążamy tym samym radców prawnych działających przy urzędach gminnych, policjantów i strażników miejskich, pracowników sfery socjalnej i rynku pracy czy działaczy organizacji pozarządowych).

**W ocenie samorządowców, konieczny jest kontynuacja projektu stanowiącego przykład dobrych praktyk.**

Zgromadzeni zauważyli także ważną rolę systemu w budowaniu prawdziwego społeczeństwa obywatelskiego – samorządowego i solidarnego.



Biura poradnicze i ich kadra, to nie tylko miejsca oferujące informacje i doradztwo w rozwiązywaniu problemów, to – narzędzia pobudzania aktywności obywatelskiej, kształtowania postaw społecznych, budowy społeczeństwa obywatelskiego, inicjowania współpracy międzysektorowej, rozwiązywania konfliktów społecznych i prowadzenia mediacji (w coraz liczniejszych na terenie naszego województwa przypadkach konfliktów wywołanych planowanymi w danym miejscu inwestycjami np. związanymi z wydobywaniem gazu łupkowego, budową farm wiatrowych czy spalarni śmieci).

### **Idea wolontariatu oraz rozwój rynku wysokiej jakości usług prawnych opartych na zasadach społecznej odpowiedzialności.**

Podczas konferencji bardzo efektowną i wzbudzającą wiele pozytywnych emocji prezentację przeprowadzili zatrudnieni w ramach obu projektów doradcy oraz staży-

ści i wolontariusze. Podzielili się z zebranymi swoimi doświadczeniami z codziennej pracy, mówili o swojej motywacji do działania i ideach, którymi się kierują w życiu zawodowym.

**W oczach słuchaczy widać było uznanie dla ich entuzjazmu, zaangażowania, a przy tym niezwykle profesjonalizmu w podejściu do pracy oraz odpowiedzialności w traktowaniu misji realizowanej przez zawod prawniczy.**

Kadra doradców i wolontariuszy podkreślała przede wszystkim, że ich praca to misja, że pomaganie innym daje im satysfakcję i napędza do dalszej pracy i samodoskonalenia się.

**Samodoskonalenie się – to bardzo ważny termin – doradcy codziennie spotykają się z nowymi, często skomplikowanymi sprawami i muszą systematycznie doksztalać się.**

Stale zmienia się również prawo – wymaga to ciągłej uwagi i aktualizacji wiedzy. Proces



## Otoczenie instytucjonalne – efekty:

### Administracja publiczna:

- zmniejszenie ilości spraw (głównie źle adresowanych lub niezasadnych)
- sprawniejsza i szybsza obsługa interesanta (obywatel trafia do urzędu przygotowany, zna i rozumie procedury, jest świadomy swoich praw ale i obowiązków, ma potrzebne dokumenty)

### Sądownictwo:

- zmniejszenie ilości spraw (interesanci trafiają do sądu tylko w sprawach, które są zasadne czy mają szansę powodzenia)

### Instytucje rynku pracy i pomocy społecznej, policja:

- odciążenie w pracy nie będącej podstawową dla tych instytucji (odsyłają do nas osoby potrzebujące porady prawnej).

## CZYNNIKI SUKCESU:

**powszechny dostęp, profesjonalizm, bezstronność,  
bezpłatność, rzetelność i aktualność**

uczenia się wspiera współpraca – doradcy konsultują się w swoim gronie (specjalizują się w różnych dziedzinach) dzięki czemu klient obsługiwany jest „od ręki” a doradcy podnoszą swoje kwalifikacje w sposób niemożliwy do zrealizowania w innej kancelarii. Przynosi to korzyści zarówno klientowi, systemowi jak i samym doradcom. Dzięki wszechstronnej wiedzy oraz doświadczeniu zdobytemu w pracy na „żywym prawie” osiągają kolejne szczeble na drabinie zawodowej – 6 naszych doradców w trakcie realizacji obu projektów uzyskało tytuł radcy prawnego, a jeden doktoryzuje się.

Wolontariusze i stażyści podkreślali również niezwykle wymiar edukacyjny i „ludzki” pracy w biurze poradniczym.

W żadnym innym miejscu nie można poczuć tak jak u nas czym jest misja zawodu prawnika i nie można zdobyć tak wszechstronnej wiedzy i praktyki: Codziennie pracuje się z ludźmi, pomaga im, a każda sprawa jest wyjątkowa i inna.

Oprócz praktyki i wiedzy zdobywa się też inną niezwykle cenną umiejętność – „aktywnego słuchania”, jak to określają nasi doradcy.

Praca ta bowiem wymaga ogromnej wrażliwości na krzywdę innych, na ich problemy i emocje. Nasze biura pełnią w dużej mierze rolę gabinetów psychologicznych pierwszego kontaktu. Dlatego tak ważny jest dla nas dobór ludzi – dobrym doradcą mogą być jedynie osoby wyjątkowo uzdolnione – nie tylko świetnie przygotowane merytorycznie, ale

przede wszystkim wrażliwe, komunikatywne i potrafiące pracować z osobami będącymi w często złej kondycji psychicznej. Muszą też reprezentować wysokie wartości etyczne i moralne – to wymóg zdobycia zaufania naszych klientów.

Mimo tak wysoko postawionej przez nas „poprzeczki”, młodzi ludzie bardzo chcą pracować wolontarystycznie w naszych projektach. O ich determinacji niech świadczy przykład dwóch naszych wolontariuszek (obecnie już etatowych doradców), które ze względu na brak możliwości zaangażowania się w biurach bliskich ich miejscu zamieszkania z własnej woli wybrały biura odległe o ponad 90 km od domu. Trzy razy w tygodniu dojeżdżały wraz z doradcami do pracy, poświęcając kilka godzin na samą podróż i ... nie kryły zadowolenia – to co mogły przeżyć, nauczyć się i dowiedzieć było warte o wiele więcej od wykazanego przez nie poświęcenia i zniesionych trudów.

Podsumowując konkluzja tej prezentacji jest taka, że system bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego to niezwykła szansa na rozwój zawodowy dla młodych adeptów prawa, niedostępna gdzie indziej okazja do zdobycia unikatowych doświadczeń i rozległej wiedzy (w tym bardzo praktycznej). To także wyjątkowa szansa dla społeczeństwa na pozyskanie i wykształcenie, służących potem ogółowi, bardzo wartościowych ludzi, którzy swoją pracę na rzecz społeczności traktują jako prawdziwą misję, realizowaną z pasją i zaangażowaniem. To bezcenna wartość obu projektów.

**Przyszłość poradnictwa – projekt „Lubelskie przedsiębiorcze i solidarne” w ramach RPO 2014 - 2020**

Skuteczność i efektywność systemu poradniczego, jakość wsparcia i zdobyte za-



**ufanie mieszkańców regionu - to wszystko przełożyło się na budowę silnej i rozpoznawalnej w całym regionie marki „Mam Prawo” oraz ogromne zainteresowanie oferowanym przez nas wsparciem.**

To cieszy, ale jednocześnie pokazuje bardzo poważny problem. Finansowanie systemu ze środków POKL i Funduszy Szwajcarskich wkrótce się skończy i nie ma żadnej alternatywy. W Polsce wciąż brak systemowego rozwiązania problemu zapewnienia obywatelom dostępu do poradnictwa prawnego i obywatelskiego. Wiemy z korespondencji z instytucjami centralnymi, że taki system nie powstanie też w najbliższej przyszłości.

Uczestnicy konferencji postanowili zgodzić się, że należy zmierzyć się z tym problemem – zwłaszcza, że czas biegnie szybko i oba projekty wkrótce się zakończą (Projekt Świadomy Obywatel w dniu 31 grudnia b.r., projekt Mam Prawo 30 kwietnia 2014 r.).

Oznacza to dla wielu osób utratę możliwości – często jedynie dostępnej - skorzystania z profesjonalnej pomocy doradcy/prawnika.

Powstaje niezwykle niekorzystna sytuacja – przede wszystkim dla osób potrzebujących pomocy prawnej, ale także dla funkcjonowania zbudowanego z takim trudem systemu.

Zaprzestanie działalności wszystkich biur sprawi, że system upadnie zanim powstaną warunki do jego sfinansowania ze środków regionalnych (o czym mówimy w dalszej części artykułu). Stracimy – w większości przypadków prawdopodobnie bezpowrotnie – doświadczonych prawników i doradców oraz reszcie wolontariuszy.

**Aby nie dopuścić do zaprzęśczenia zbudowanego z takim zaangażowaniem systemu Stowarzyszenie Inicjatyw Samorządowych wraz z instytucjami wspierającymi poszukuje rozwiązań umożliwiających kontynuację funkcjonowania systemu poradnictwa prawnego w naszym regionie.**

Uczestnicy mogli dowiedzieć się, że SIS zadbał o umiejscowienie tej problematyki w strategicznych dokumentach i programach województwa lubelskiego. SIS wraz z instytucjami partnerskimi złożyło

również wnioski o wpisanie kompleksowego systemu poradnictwa prawnego i obywatelskiego oraz wsparcia przedsiębiorczości i ekonomii społecznej na listę przedsięwzięć o priorytetowym znaczeniu dla realizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020.

Projekt „Lubelskie przedsiębiorcze i solidarne” wspierany jest przez czołowe regionalne NGO, instytucje rynku pracy i polityki społecznej oraz samorządy wszystkich szczebli. Projekt ten – tzw. „sześciopak” zakłada wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez poradnictwo prawne i obywatelskie, doradztwo prawne dla JST, NGO, MŚP i podmiotów ekonomii społecznej, a także działania edukacyjne i animacyjne.

Kluczowym partnerem projektu jest Lubelski Ośrodek Samopomocy – regionalny lider działań na rzecz rozwoju Ekonomii Społecznej, realizujący także wsparcie w zakresie poradnictwa prawnego i obywatelskiego. Na bazie wspólnej bazy kadrowej i technicznej chcemy oprzeć przyszły system.

## Cele projektu:

1. Zapewnienie mieszkańcom Lubelszczyzny powszechnego i bezpłatnego dostępu do informacji prawnej oraz przesądowej pomocy prawnej
2. Wsparcie prawne i organizacyjne dla podmiotów ekonomii społecznej
3. Wsparcie prawne sektora pozarządowego (NGOs)
4. Wsparcie doradcze dla MŚP
5. Pomoc samorządom i obywatelom w procesach inwestycyjnych (na linii: Inwestor – Samorząd – Obywatel)
6. Rozwój edukacji prawnej mieszkańców województwa lubelskiego.



Po prezentacji projektu systemowego głos zabrał przedstawiciel samorządu wojewódzkiego – Pani Aneta Pieczykolan – Dyrektor departamentu odpowiedzialnego za opracowanie i wdrażanie Regionalnego Programu Operacyjnego. Pani Dyrektor była pod dużym wrażeniem i podkreślała swoje uznanie dla naszej pracy – zarówno jeśli chodzi o osiągnięte dotąd efekty jak i plany kompleksowego rozwiązania problemu. Zadeklarowała swoją pomoc w umiejscowieniu działań przewidzianych w „sześciopaku” w strukturach RPO WL oraz pozyskanie środków na sfinansowanie opracowanego przez nas

## Okres przejściowy

**Aby utrzymać funkcjonowanie poradnictwa prawnego w obecnym, bardzo efektywnym zakresie do czasu uruchomienia projektu ze środków regionalnych należy zapewnić finansowanie systemu w okresie przejściowym tj. do końca roku 2014 – a nawet do połowy roku 2015.**

Starania takie podejmują także inne organizacje świadczące pomoc prawną. OIC Poland otrzymało już zgodę na przedłużenie swojego projektu. Lubelski Ośrodek Samopomocy – nasz partner w projekcie kluczowym – prowadzić będzie poradnictwo do końca roku 2014. Byłoby zatem wskazane, aby także nasz projekt (obejmujący znaczny obszar regionu) funkcjonował jak najdłużej.

Poinformowano zebranych, że rozmowy w tym zakresie prowadzone są równoległe z darczyńcą projektu Świadomy Obywatel – Ambasadą Szwajcarii, oraz Instytucją Wdrażającą projektu „Mam Prawo” – Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej. Mamy już zgodę na przedłużenie projektu Świadomy Obywatel w ramach oszczędności do lutego roku 2014.

MPiPS również wyraził zgodę na przedłużenie ze środków pochodzących z oszczędno-

ści. Dzięki temu wsparcie projektu oferowane będzie aż do końca listopada 2014 r. Omawiamy też z oboma instytucjami ewentualność sfinansowania działań obu projektów dłużej – do czasu pojawienia się możliwości pozyskania środków z RPO.

**Wszyscy zebrani podkreślali, że system musi zostać utrzymany. Jego wartość jest niepodważalna, a potencjał wypracowany przez lata nie może zostać zmarnotrawiony. Zaznaczano przy tym, że koszty funkcjonowania systemu maleją – finansowania wymaga jedynie bieżące funkcjonowanie biur – innych, typowych dla projektów, kosztów nie trzeba ponosić.**

Znaczne nakłady inwestycyjne poniesione na uruchomienie projektów, wyposażenie biur, budowę systemu IT, szkolenie personelu, promocję, budowę relacji z partnerami instytucjonalnymi, budowanie zaufania społecznego teraz procentują, a cały system wymaga jedynie utrzymania.

Środki zatem potrzebne na działania systemu będą relatywnie niewielkie – zwłaszcza gdy weźmiemy pod uwagę efektywność wydatkowania środków i skalę oddziaływania (porównywano tu 90 000 porad do 100 przeszkolonych bezrobotnych – często bezcelowo – za podobną kwotę).

Konferencję podsumowano wspólną deklaracją wsparcia dla utworzenia systemu w projektowanym przez SIS kształcie i pomocy w pozyskaniu środków na jego funkcjonowanie z perspektywy 2014-2020.



## Honorowy Patronat:



**Krzysztof Hetman**

Marszałek Województwa Lubelskiego



**Arkadiusz Bratkowski**

Posel do Parlamentu Europejskiego

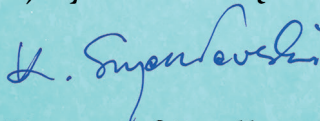


# Szczęśliwego Nowego Roku

Z okazji Nowego Roku,  
zdrowia, samych wspaniałych dni,  
wszelkiej pomyślności i satysfakcji  
z podejmowanych wyzwań

życzy

Prezes Zarządu Stowarzyszenia  
Inicjatyw Samorządowych



Krzysztof Szydłowski  
wraz ze współpracownikami



MAM § PRAWO

## W numerze:

- *Dowody w postępowaniu administracyjnym*
- *Instytucja pomocy prawnej - pełnomocnik z urzędu, zwolnienie od kosztów sądowych*
- *Jak odzyskać zaległe wynagrodzenie od pracodawcy*
- *Jakie prawa ma konsument chcący odstąpić od umowy*
- *Osobista służebność mieszkania a dożywocie oraz instytucja hipoteki odwróconej*
- *Upadłość pracodawcy - skutki dla pracownika, rola FGSP*



# Dowody w postępowaniu administracyjnym

Kamila Niziołek-Duda – prawnik, doradca prawny

Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (KPA) w artyku-  
le 7 ustanawia zasadę prawdy  
obiektywnej. Zgodnie, z którą  
obowiązkiem organów jest pod-  
jęcie wszelkich kroków niezbęd-  
nych do dokładnego wyjaśnienia  
stanu faktycznego konkretnej  
sprawy. Nie mniej jednak mimo,  
że zgodnie z tą zasadą to organ  
administracji publicznej, a nie  
strona jest zobowiązany zebrać  
i rozpatrzyć cały materiał do-  
wodowy, stronie postępowania  
administracyjnego zostało przy-  
znane prawo do wskazywania  
dowodów mających znaczenie  
przy rozstrzygnięciu przedmiotu  
sprawy.

## Co może być dowodem w postępowaniu administra- cyjnym?

Zgodnie Art. 75 KPA jako dowód należy  
dopuszczyć wszystko, co może przyczynić się do  
wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem.  
W szczególności dowodem mogą być:

- *dokumenty,*
- *zeznania świadków,*

- *opinie biegłych*
- *oraz oględziny.*

Dodatkowo, zgodnie z art. 86 KPA, jeżeli  
po wyczerpaniu środków dowodowych lub  
z powodu ich braku pozostały nie wyjaśnione  
fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, organ  
administracji publicznej dla ich wyjaśnienia  
może przesłuchać stronę.

## Dowód z dokumentów

Na gruncie postępowania administracyjne-  
go wyróżnia się 2 rodzaje dokumentów:

dokument urzędowy – jest to dokument  
sporządzony w przepisanej normami prawa  
formie, wydany przez upoważniony do jego  
sporządzenia organ państwowy.

dokument prywatny – jest to dokument  
sporządzony pisemnie, z którego wynika,  
że osoba, która go podpisała, złożyła oświad-  
czenie w nim zawarte.

## Dowód ze świadków

W postępowaniu administracyjnym świad-  
kiem może być jedynie osoba fizyczna, nie  
będąca stroną w toczącej się sprawie admini-  
stracyjnej. Kolejnym, kluczowym kryterium  
uznania osoby za świadka jest posiadanie  
przez niego odpowiedniej wiedzy, czyli. wia-  
domości umożliwiających ustalenie stanu fak-  
tycznego danej sprawy.

Zgodnie z art. 83 KPA nikt nie ma pra-



wa odmówić zeznań w charakterze świadka, z wyjątkiem małżonka strony, wstępnych, zstępnych i rodzeństwa strony oraz jej powinowatych pierwszego stopnia, jak również osób pozostających ze stroną w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli. Prawo odmowy zeznań trwa także po ustaniu małżeństwa, przysposobienia, opieki lub kurateli.

Świadek może odmówić odpowiedzi na pytania, gdy odpowiedź mogłaby narazić jego lub jego bliskich na odpowiedzialność karną, hańbę lub bezpośrednią szkodę majątkową albo spowodować naruszenie obowiązku zachowania prawnie chronionej tajemnicy zawodowej.

Przed odebraniem zeznania organ administracji publicznej uprzedza świadka o prawie odmowy zeznań i odpowiedzi na pytania oraz o odpowiedzialności za fałszywe zeznania.

Jednocześnie KPA w art. 82 wskazują na katalog osób, które nie mogą być świadkami, są to:

- *osoby niezdolne do spostrzegania lub komunikowania swych spostrzeżeń,*
- *osoby obowiązane do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych na okoliczności objęte tajemnicą, jeżeli nie zostały w trybie określonym obowiązującymi przepisami zwolnione od obowiązku zachowania tej tajemnicy,*
- *duchowni co do faktów objętych tajemnicą spowiedzi.*

## Opinie biegłych

W myśl art. 84 i 85 KPA gdy w sprawie wymagane są wiadomości specjalne, organ administracji publicznej może zwrócić się do

biegłego lub biegłych o wydanie opinii. Wiadomości specjalne to takie informacje, co do których wiedzy nie posiada przeciętny człowiek, a zdobywa się je w drodze specjalistycznego wykształcenia.

Biegły podlega wyłączeniu od udziału w postępowaniu w sprawie:

- *w której jest stroną albo pozostaje z jedną ze stron w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy może mieć wpływ na jego prawa lub obowiązki,*
- *swego małżonka oraz krewnych i powinowatych do drugiego stopnia,*
- *osoby związanej z nim z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli,*
- *w której był świadkiem lub biegłym albo był lub jest przedstawicielem jednej ze stron*

- *w której brał udział w wydaniu zaskarżonej decyzji,*
- *z powodu której wszczęto przeciw niemu dochodzenie służbowe, postępowanie dyscyplinarne lub karne,*
- *w której jedną ze stron jest osoba pozostająca wobec niego w stosunku nadrzędności służbowej.*

Opinia biegłego, co do zasady powinna zostać sporządzona na piśmie, obiektywna, wystarczająco precyzyjna, dodatkowo poparta twierdzeniami naukowymi. Należy podkreślić, że nie zastępuje ona w żadnym razie ostatecznego rozstrzygnięcia właściwego organu.

## Ogłędziny

Zgodnie z art. 85 KPA Organ administracji publicznej może w razie potrzeby przeprowadzić ogłędziny. Jeżeli przedmiot ogłędzin



znajduje się u osób trzecich, osoby te są obowiązane na wezwanie organu do okazania przedmiotu oględzin.

## Materiał dowodowy

Organy administracji publicznej obowiązane są zapewnić stronom czynny udział w każdym stadium postępowania, a przed wydaniem decyzji umożliwić im wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań (art. 10 KPA).

Zgodnie z art. 77 KPA Organ administracji publicznej jest obowiązany w sposób wyczerpujący zbierać i rozpatrzyć cały materiał dowodowy.

Organ może w każdym stadium postępowania zmieniać, uzupełnić lub uchylić swoje postanowienie dotyczące przeprowadzenia dowodu.

Organ przeprowadzający postępowanie na wezwanie organu właściwego do załatwienia sprawy może z urzędu lub na wniosek strony przesłuchać również nowych świadków i biegłych na okoliczności będące przedmiotem tego postępowania.

**Fakty powszechnie znane oraz fakty znane organowi z urzędu nie wymagają dowodu. Fakty znane organowi z urzędu należy zakomunikować stronie.**

W myśl art. 78 KPA żądanie strony dotyczące przeprowadzenia dowodu należy uwzględnić, jeżeli przedmiotem dowodu jest okoliczność mająca znaczenie dla sprawy. Organ administracji publicznej może nie uwzględnić żądania, które nie zostało zgłoszone w toku przeprowadzania dowodów lub w czasie rozprawy, jeżeli żądanie to dotyczy okoliczności już stwierdzonych innymi dowodami, chyba że mają one znaczenie dla sprawy.

Strony postępowania administracyjnego powinny być zawiadamiane o miejscu i czasie przeprowadzania dowodów ze świadków, biegłych lub oględzin przynajmniej na siedem dni przed terminem. Strona ma prawo brać udział w przeprowadzeniu dowodu, może zadawać pytania świadkom, biegłym i stronom oraz składać wyjaśnienia (art. 79 KPA).

Zgodnie z art. 80 KPA organ administracji publicznej ocenia na podstawie całokształtu materiału dowodowego, czy dana okoliczność została udowodniona. Okoliczność faktyczna może być uznana za udowodnioną, jeżeli strona miała możliwość wypowiedzenia się co do przeprowadzonych dowodów. ■

**MAM § PRAWO**



## Instytucja pomocy prawnej - pełnomocnik z urzędu, zwolnienie od kosztów sądowych.

**Anna Grabek – prawnik, doradca prawny**

Instytucja pomocy prawnej wynika z fundamentalnej zasady prawa do sądu, przysługującej każdej jednostce. Zgodnie, bowiem z art. 45 Konstytucji RP, każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstron-

ny i niezawisły sąd. W związku z powyższym, sądy cywilne, administracyjne czy też karne prowadząc postępowanie zgodnie z obowiązującą procedurą muszą umożliwić stronom tego postępowania swobodne przedstawienie swoich stanowisk w sprawie. Każdy, kto zamierza dochodzić



swoich praw na drodze sądowej, nie musi obawiać się, że z uwagi na trudną sytuację materialną, nie będzie mógł uiścić kosztów sądowych oraz w rezultacie dochodzić przysługujących jej praw w postępowaniu sądowym. W tym celu ma pomóc instytucja pomocy prawnej. Dzięki niej strona, ma zapewnioną należytą ochronę jej praw w postępowaniu.

Pomoc prawną w sprawach cywilnych można uzyskać w postaci zwolnienia od kosztów sądowych w całości lub części oraz ustanowienia pełnomocnika z urzędu.

Zwolnienie od kosztów procesu zostało uregulowane w przepisach tytule IV (art. 94-118) ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst, Dz. U. Nr 90, poz. 594 ze zm.). W celu skorzystania z powyższej formy pomocy, należy zgłosić na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy - wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych. Warto w tym miejscu podkreślić, że osoba fizyczna, która nie ma miejsca zamieszkania w siedzibie tego sądu, może złożyć wniosek o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych w sądzie rejonowym właściwym ze względu na miejsce swego zamieszkania. Sąd przesyła niezwłocznie ten wniosek właściwemu sądowi.

Sąd może bowiem zwolnić stronę od kosztów sądowych, jeżeli strona nie jest w stanie ponieść ich bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Oznacza to zatem, konieczność udowodnienia przed sądem, że po opłaceniu kosztów procesu stronie zabraknie pieniędzy na życie.



Do wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych powinno być dołączone oświadczenie obejmujące szczegółowo dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów. Oświadczenie takie składa się na specjalnym urzędowym formularzu dostępnym nieodpłatnie w biurze podawczym sądu, a także na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości pod adresem [www.ms.gov.pl](http://www.ms.gov.pl).

**Jest to oświadczenie obejmujące szczegółowe dane o swoim stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania. Należy wypełnić go czytelnie, dokonując wpisów bez skreśleń i poprawek.** W owym oświadczeniu szczegółowo należy wskazać posiadany stan majątkowy, poczynając od nieruchomości, na oszczędnościach i wartościowych ruchomościach o wartości powyżej 10.000 zł. kończąc. W formularzu oświadczenia należy wpisać dane osób, które pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z wnioskodawcą. Ponadto trzeba podać wszystkie dochody i źródła utrzymania wnioskodawcy. Następnie, w oświadczeniu wnioskodawca powinien

wskazać między innymi: koszty utrzymania gospodarstwa domowego (np.: miesięczne rachunki za: czynsz, prąd, gaz, media), zaciągnięte kredyty lub pożyczki, wydatki na żywność i odzież, koszty przejazdu do pracy. Jeśli osoba korzysta z pomocy rodziny, to również warto to wskazać i przedstawić, z jakich form wsparcia korzysta. Osoby chore zaś, powinny wskazać rodzaj choroby oraz koszty jej leczenia.

Do oświadczenia warto dołączyć dokumenty potwierdzające trudną sytuację majątkową, w szczególności zaświadczenie z Powiatowego Urzędu Pracy, zaświadczenie lekarskie, harmonogramy spłat kredytu lub pożyczki, faktury za leki, rachunki za media, ostatni odcinek emerytury lub renty, kopię zeznania PIT za ostatni rok podatkowy lub decyzje o przyznaniu pomocy z opieki społecznej. Jeżeli oświadczenie nie będzie zawierało wszystkich wymaganych danych, sąd wezwie do jego poprawienia lub uzupełnienia w ciągu tygodnia. Gdy po upływie tego terminu wnioskodawca nie dokona poprawek lub uzupełnień, sąd zwróci pismo.

Wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych oraz oświadczenie mogą być złożone wraz z samym pozwem. Wtedy też nie ma konieczności uiszczania opłaty sądowej. Wniosek taki zostanie rozpatrzony w pierwszej kolejności przez sąd. Jeżeli ten uzna, że z przedstawionego oświadczenia wynika, iż powód nie jest w stanie ponieść kosztów postępowania, przychyli się do wniosku i nada sprawie dalszy bieg. W przeciwnym razie wniosek oddali i wezwie do uiszczenia opłaty. Należy pamiętać, iż samo uznanie zasadności wniosku nie oznacza, że sąd przychyli się do niego w całości. Może bowiem stwierdzić, iż powoda stać na pokrycie części wydatków i zwolni go od kosztów sądowych jedynie w części.



Wspomnianym kolejnym rodzajem pomocy prawnej, jest możliwość ustanowienia pełnomocnika z urzędu (radcy prawnego lub adwokata). Zagadnienie to regulują ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (jedn. tekst, Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.) w artykułach od 117 do 124. W świetle obowiązujących norm, o pełnomocnika z urzędu ubiegać może się osoba, która nie jest w stanie samodzielnie ponieść kosztów wynagrodzenia radcy prawnego albo adwokata bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Sąd uwzględni wniosek, jeżeli udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie uzna za potrzebny. W praktyce, sąd uznaje w tej sytuacji udział pełnomocnika za potrzebny przede wszystkim z uwagi na wysoki poziom skomplikowania sprawy pod względem faktycznym lub prawnym, gdy strona wnioskująca nie poradzi sobie w sądzie w sposób merytoryczny, ponieważ czynności procesowe stanowią dla niej trudność.

W takiej sytuacji należy złożyć wniosek o ustanowienie pełnomocnika. Może on być złożony zarówno w toku toczącego się już postępowania, w toku samej rozprawy ust-

nie do protokołu, jak również jeszcze przed wszczęciem postępowania sądowego. Może być składany wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów bądź też oddzielnie. Do wniosku należy również dołączyć oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania. Wskazać też należy, iż składając jednocześnie wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych i o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu, wystarczy dołączyć jedno oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania.

**Podkreślenia wymaga fakt, że składając wniosek o wyznaczenie adwokata lub radcy prawnego z urzędu można wskazać konkretną osobę. Pełnomocnika wyznacza właściwa okręgowa rada adwokacka, lub rada okręgowej izby radców prawnych, która porozumie się ze wskazaną we wniosku osobą i w miarę możliwości wyznaczy ją.**

W razie oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, ustanowienie pełnomocnika z urzędu strona postępowania nie może ponownie domagać się zwolnienia, powołując się na te same okoliczności, które stanowiły uzasadnienie oddalonego wniosku. Ponowny

wniosek oparty na tych samych okolicznościach, podlega odrzuceniu.

W przypadku, postępowaniu przed sądem administracyjnym prawo pomocy polega na możliwości zwolnienia w całości lub części osoby fizycznej wnoszącej skargę do sądu administracyjnego od kosztów związanych z przeprowadzeniem postępowania. Istnieje również, możliwość ustanowienia adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego albo rzecznika patentowego w charakterze pełnomocnika (art. 244 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, jedn. tekst, Dz. U. z 2012 r., poz. 270 ze zm.). Wniosek w całości musi być sporządzony na urzędowym formularzu (oznaczony „PPF”). Formularze dostępne są w wojewódzkich sądach administracyjnych, w urzędach gmin oraz w Internecie pod adresem <http://www.nsa.gov.pl>. W postępowaniu karnym strona (pokrzywdzony, oskarżyciel posiłkowy, oskarżyciel prywatny, obwiniony, podejrzany) może złożyć wniosek o wyznaczenie obrońcy (pełnomocnika) z urzędu i zwolnienie od kosztów sądowych. Zgodnie z treścią art. 78 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego(jedn.



tekst, Dz. U. Nr 89, poz. 555 ze zm.), oskarżony, który nie ma obrońcy z wyboru, może żądać, aby mu wyznaczono obrońcę z urzędu, jeżeli w sposób należyty wykaże, że nie jest w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny.

W postępowaniu karnym wystarczy samo pismo o wyznaczenie pełnomocnika (obrońcy) z urzędu, bądź zwolnienia od kosztów sądowych. Niemniej jednak, warto załączyć do wniosku takie dokumenty jak: zaświadczenie o zarobkach, kopie zeznania PIT za ostatni rok podatkowy, zaświadczenie z Powiatowego Urzędu Pracy lub Ośrodka Pomocy Społecznej. Wniosek o zwolnienie z kosztów sądowych można składać razem z wnioskiem o przyznanie pełnomocnika (obrońcy) z urzędu albo oddzielnie. Oba wnioski, tak samo jak w postępowaniu cywilnym i sędowoadministracyjnym, są wolne od opłat sądowych.

**Odnótować również należy, iż w/w ustawa reguluje przypadki obrony obligatoryjnej. W sytuacji, gdy oskarżonym jest osoba nieletnia, osoba głucha, niema lub niewidoma albo zachodzi uzasadniona wątpliwość do jego poczytalności oskarżony musi mieć adwokata.**

Oskarżony musi mieć obrońcę również wtedy, gdy sąd uzna to za niezbędne ze względu na okoliczności utrudniające obronę. Ponadto oskarżony musi mieć obrońcę w postępowaniu przed sądem okręgowym, jako sądem pierwszej instancji, jeżeli zarzucono mu zbrodnię lub jest pozbawiony wolności.

**Na zakończenie warto jeszcze wspomnieć, że za nieprawdziwe dane grozi kara. W przypadku, gdy ktoś uzyska zwolnienie od kosztów sądowych na podstawie świadomego podania nieprawdziwych okoliczności, sąd nie tylko cofnie zwolnienie, ale również wymierzy grzywnę.** ■

# Jak odzyskać zaległe wynagrodzenie od pracodawcy?

Izabela Walczak - prawnik, doradca prawny

**Jedną z podstawowych cech stosunku pracy jest odpłatność. Wynagrodzenie za pracę podlega ochronie, którą gwarantują przepisy prawa pracy, a jednym z najistotniejszych obowiązków pracodawcy jest terminowe i prawidłowe wypłacanie wynagrodzenia o czym stanowi art. 94 ust. 5 Kodeksu Pracy. Jednocześnie to właśnie w związku z nim najczęściej występują nieprawidłowości. Pracodawcy zalegali pracownikom w 2012 r. ponad 230 mln zł jak podaje Państwowa Inspekcja Pracy. Nie wywiązywanie się z tej powinności jest wykroczeniem**

**przeciwko prawom pracownika, które na mocy art. 282 Kodeksu Pracy podlega karze grzywny od 1 000 do 30 000 zł.**

## Gdzie szukać pomocy?

W przypadku gdy wezwanie pracodawcy do uregulowania zaległego wynagrodzenia okazuje się bezskuteczne, pracownicy etatowi czyli osoby pracujące w oparciu o umowę o pracę mają możliwość zwrócenia się o pomoc do PIP. Zgodnie z art. 11 pkt. 7 ustawy z dnia 13.04.2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz. U. z 2007 r. Nr 89, poz.589), w razie stwierdzenia naruszenia przepisów prawa pracy lub przepisów dotyczących legalności zatrudnienia właściwe organy Państwowej Inspekcji Pracy są uprawnione odpowiednio do nakazania pracodawcy wypłaty należnego wynagrodzenia za pracę, a także innego świadczenia przysługującego pracownikowi.

## Skarga do OIP

Aby uzyskać pomoc należy zwrócić się ze skargą na pracodawcę do właściwego miejscowo Okręgowego Inspektoratu Pracy. Skargę składa się na piśmie osobiście lub za pośrednictwem poczty. Powinna ona zawierać: imię, nazwisko, adres osoby składającej oraz rzetelny i stosunkowo dokładny opis sytuacji. Inspekcja na rozpatrzenie takiej prośby o interwencję ma miesiąc. Skutkiem zgłoszenia do OIP zarzutów zwykle jest kontrola, a w trakcie przeprowadzania czynności inspektor może żądać informacji oraz przesłu-



## Liczba udzielonych porad

UDZIELILIŚMY JUŻ  
PONAD

**72 000 PORAD!**

ORAZ **15 000** W BLIŹNIACZYM PROJEKCIE

**ŚWIADOMY OBYWATEL**

NASZYM CELEM DO KOŃCA PROJEKTU

W KWIETNIU **2014** ROKU JEST

UDZIELENIE: **100 000** PORAD

POMIMO, IŻ WSKAŹNIK PROJEKTOWY

WYNOŚI **36 000** PORAD,

WIĘCEJ NA STRONIE PROJEKTU

**WWW.MAMPRAWO.EU**

**POTRZEBUJESZ  
POMOCY PRAWNEJ ?  
Zgłoś się do nas !**



chać pracowników i osoby kierujące zakładem pracy. W zależności od wyników kontroli inspektor ma prawo wydać nakaz płacowy. Jest to najkorzystniejsze rozwiązanie dla pracownika bowiem jest to decyzja administracyjna, która podlega natychmiastowemu wykonaniu. **Co prawda pracodawca ma 14 dni na odwołanie ale nie wstrzymuje to realizacji nakazu. Jeżeli pracodawca w dalszym ciągu uchyli się od wykonania decyzji inspektora, ten może rozpocząć przeciwko niemu postępowanie egzekucyjne.** Należy zauważyć, iż inspektor pracy jest uprawniony do nałożenia na pracodawcę obowiązku wypłaty należnego wynagrodzenia za pracę pod warunkiem, iż wypłata tego świadczenia oraz jego wysokość jest oczywista i bezsporna. Gdy wypłata wynagrodzenia budzi wątpliwości to jedynym organem kompetentnym do rozstrzygania sporów ze stosunku pracy jest sąd pracy.

### Sąd Pracy

W przypadku gdy mamy do czynienia z osobami, które mają problem z należnościami z tytułu umów cywilnoprawnych lub wypłata wynagrodzenia nie jest bezsporna i budzi kontrowersje, dochodzić swoich praw należy przed sądem cywilnym. Często pracownicy zwracają się bezpośrednio do sądu pracy omijając procedurę z OIP. W tym celu należy złożyć pozew we właściwym sądzie. Co do zasady jest to sąd rejonowy, w którego okręgu mieszka pozwany pracodawca lub mieści się siedziba firmy. Powództwo można też wytoczyć przed sąd pracy, w okręgu którego pracę wykonywano lub miało się wykonywać. Jeśli jednak kwota sporu jest wyższa niż 75 000 zł, należy zwrócić się do sądu okręgowego a nie rejonowego.

Wniesiony pozew musi spełniać wymogi formalne, powinien zawierać m.in. oznaczenie sądu oraz wydziału, do którego jest skierowany, określenie stron oraz wyszczególnione żądanie. Należy przytoczyć oko-

liczności oraz dowody na poparcie swojego roszczenia.

Przepis art. 96 ust.1 pkt 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych stanowi, iż co do zasady nie ma obowiązku uiszczenia kosztów sądowych pracownik wnoszący powództwo lub strona wnosząca odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. Sytuacja wygląda nieco inaczej w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa kwotę 50 000 zł. W takim wypadku pobiera się 5-procentową opłatę stosunkową. Istnieje jednak możliwość wnioskowania o zwolnienie od kosztów przez sąd. W takim przypadku należy dołączyć do wniosku oświadczenie, które zawiera dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania.

### Rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia

Niedopełnienie przez pracodawcę obowiązku wypłaty wynagrodzenia traktowane jest jako ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków i uzasadnia rozwiązanie umowy przez pracownika. Jest to wystarczająca przyczyna do rozwiązania przez pracownika umowy o pracę bez wypowiedzenia, w trybie art. 55 par. 11 Kodeksu Pracy. Oświadczenie takie powinno nastąpić na piśmie, z podaniem przyczyny i nie może nastąpić po upływie jednego miesiąca od uzyskania przez pracownika wiadomości o niewypłaceniu przez pracodawcę w terminie wynagrodzenia. W takim przypadku pracownikowi przysługuje odszkodowanie w wysokości wynagrodzenia za okres wypowiedzenia, a jeśli umowa została zawarta na czas określony w wysokości pensji za 2 tygodnie. ■



# Jakie prawa ma konsument chcący odstąpić od umowy?

**Marcin Żardecki - prawnik, doradca prawny**

**Stosownie do treści art. 221 Kodeksu Cywilnego (Dz. U. 1964 Nr 16, poz. 93) za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Konsumentami jesteśmy więc wszyscy pod warunkiem, że czynności prawnych dokonujemy bez związku z wykonywaną przez nas działalnością gospodarczą lub zawodową. Przesłanki odstąpienia od umowy, którego skutkiem jest w uproszczeniu możliwość żądania zwrotu pieniędzy od przedsiębiorcy, a także konkretne prawa konsumentów zależne są od okoliczności w jakich zawarta została dana umowa.**

## Odstąpienie od umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa

Szczególnym prawem konsumenta w przypadku zawierania umów poza lokalem przedsiębiorstwa jest możliwość odstąpienia od umowy bez podania przyczyn. Oznacza to, że nie jest wymagane, aby kupujący podawał sprzedawcy powód rezygnacji z zamówionego towaru. Uprawnienie takie daje, w konsekwencji czas na zweryfikowanie de-

cyzji odnośnie woli i chęci zawarcia umowy z przedsiębiorcą.

Umowa zawierana jest poza lokalem przedsiębiorstwa gdy transakcja nie odbywa się w miejscu przeznaczonym do obsługi klientów i odpowiednio oznaczonym. Chodzi więc o umowy zawierane na prezentacjach promocyjnych, pokazach, z udziałem akwizytora, czyli wszędzie gdzie jako konsumentów umowy zawieramy poza tradycyjnymi miejscami handlu i usług. Stosownie do treści art. 2 ust.1 ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U.

2000 Nr 22, poz. 271) konsument, który zawarł umowę poza lokalem przedsiębiorstwa, może od niej odstąpić bez podania przyczyn, składając stosowne oświadczenie na piśmie w terminie dziesięciu dni od zawarcia umowy. Do zachowania tego terminu wystarczy wysłanie oświadczenia przed jego upływem

W razie odstąpienia od umowy umowa jest uważana za niezawartą, a konsument jest zwolniony z wszelkich zobowiązań. Zwrot świadczeń stron powinien nastąpić niezwłocznie, nie później niż w terminie czternastu dni. Jeżeli konsument dokonał jakichkolwiek przedpłat, należą się od nich odsetki ustawowe od daty dokonania przedpłaty. Warto pamiętać, iż konsument ma prawo wiedzieć z kim zawiera konkretną umowę. Przedsiębiorca, który proponuje konsumentowi zawarcie umowy poza lokalem przedsiębiorstwa, zobligowany jest przed zawarciem umowy okazać dokument potwierdzający prowadzenie działalności gospodarczej oraz dokument tożsamości. **W razie zawierania umów**





w imieniu przedsiębiorcy zawierający umowę okazuje ponadto dokument potwierdzający swoje umocowanie.

Ponadto, przedsiębiorca lub osoba działająca w imieniu przedsiębiorcy powinna przed zawarciem umowy poinformować konsumenta na piśmie o prawie odstąpienia od umowy w terminie dziesięciu dni oraz wręczyć wzór oświadczenia o odstąpieniu, z oznaczeniem swojego imienia i nazwiska (nazwy) oraz adresem zamieszkania (siedziby). Jednocześnie konsument ma prawo otrzymać pisemne potwierdzenie zawarcia umowy, stwierdzające jej datę i rodzaj oraz przedmiot świadczenia i cenę.

## Odstąpienie od umowy zawartej na odległość

Podobnie jak w przypadku umów zawartych poza lokalem przedsiębiorcy także

w przypadku umów zawartych na odległość konsumentowi przysługuje prawo odstąpienia od umowy bez podania przyczyn.

Umowy zawierane z konsumentem bez jednoczesnej obecności obu stron, przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość są umowami na odległość, jeżeli kontrahentem konsumenta jest przedsiębiorca, który w taki sposób zorganizował swoją działalność. Ze wskazaną umową mamy do czynienia przykładowo w przypadku zawarcia umowy przy pomocy drukowanego lub elektronicznego formularza, telefonicznie, reklamy prasowej z wydrukowanym formularzem zamówienia, reklamy w postaci elektronicznej, katalogu, telefaksu, radia, telewizji, automatycznego urządzenia wywołującego. Najczęściej z tego typu umowami mamy do czynienia w przypadku sprzedaży wysyłkowej oraz w handlu elektronicznym.

Konsument, który zawarł umowę na odległość, może od niej odstąpić bez podania przyczyn, składając stosowne oświadczenie na piśmie w terminie dziesięciu dni od dnia wydania rzeczy, a gdy umowa dotyczy świadczenia usługi – od dnia jej zawarcia. Do zachowania tego terminu wystarczy wysłanie oświadczenia przed jego upływem. Warto dodać, iż przedsiębiorca ma obowiązek poinformować konsumenta o prawie odstąpienia oraz przekazać inne informacje określone w ustawie dotyczące przedsiębiorcy oraz umowy najpóźniej w chwili składania konsumentowi propozycji zawarcia umowy, a także potwierdzić na piśmie informacje najpóźniej w momencie rozpoczęcia spełnienia świadczenia. **Jest to istotne bowiem w przypadku braku otrzymania wskazanych informacji termin, w którym konsument może odstąpić od umowy, wynosi trzy miesiące i liczy się od dnia wydania rzeczy, a gdy umowa dotyczy świadczenia usługi – od dnia jej zawarcia.** W razie odstąpienia od umowy umowa jest uważana za niezawartą, a konsument jest zwolniony z wszelkich zobowiązań. Jeżeli konsument dokonał jakichkolwiek przedpłat, należą się od nich odsetki ustawowe od daty dokonania przedpłaty. Po stronie konsumenta pojawia się jedynie koszt odesłania zwracanego towaru. W wypadku odstąpienia od umowy przez konsumenta przedsiębiorca ma obowiązek poświadczyć na piśmie zwrot świadczenia. Ponadto, jeżeli świadczenie konsumenta ma być spełnione z wykorzystaniem kredytu lub pożyczki udzielonych przez przedsiębiorcę albo gdy umowa przewidywała wykorzystanie kredytu udzielonego na podstawie porozumienia kredytodawcy z przedsiębiorcą, odstąpienie od umowy zawartej na odległość jest skuteczne także wobec umowy kredytu lub pożyczki zawartej przez konsumenta.

## Odstąpienie od umowy w przypadku umowy zawartej w lokalu przedsiębiorcy





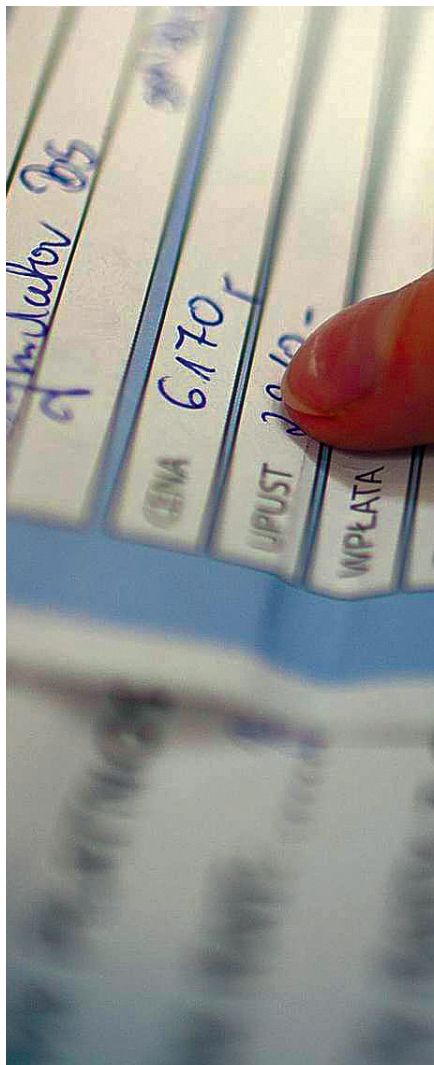
Inaczej wygląda sytuacja prawna konsumentów w przypadku dokonywania zakupów w lokalu przedsiębiorcy. Stosownie do treści art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U 2002 Nr 141, poz. 1176) jeżeli towar konsumpcyjny jest niezgodny z umową, kupujący może żądać doprowadzenia go do stanu zgodnego z umową przez nieodpłatną naprawę albo wymianę na nowy, chyba że naprawa albo wymiana są niemożliwe lub wymagają nadmiernych kosztów. Za towar niezgodny z umową uważa się taki towar, który nie nadaje się do celu, do jakiego tego typu towar jest zwykle lub nie ma właściwości typowych dla tego rodzaju produktów albo nie ma właściwości, których można było oczekiwać w oparciu o publiczne zapewnienia sprzedawcy, producenta lub jego przedstawiciela.

**Za niezgodność towaru z umową uważa się również nieprawidłowe jego zamontowanie lub uruchomienie przez sprzedawcę lub osobę, odpowiedzialną, albo przez kupującego, który działał zgodnie z instrukcją otrzymaną od sprzedawcy.** Prawo do odstąpienia od umowy, przysługuje konsumentowi w przypadku gdy żądanie naprawy lub wymiany będzie niemożliwe albo będzie wymagać nadmiernych kosztów. Ponadto, odstąpienie od umowy możliwe będzie w sytuacji, jeżeli sprzedawca nie zdoła uczynić zadość żądaniu konsumenta w odpowiednim czasie, jak również w sytuacji gdy naprawa lub wymiana narażałaby kupującego na znaczne niedogodności. Jednocześnie od umowy nie można odstąpić, gdy niezgodność towaru konsumpcyjnego z umową jest nieistotna.

**Warto dodać, iż kupujący traci powyższe uprawnienia, jeżeli przed upływem dwóch miesięcy od stwierdzenia niezgodności towaru konsumpcyjnego z umową nie zawiadomi o tym sprzedawcy.** Do zachowania terminu wystarczy wysłanie zawiadomienia przed

jego upływem. Odstąpienie od umowy ma ten skutek, że umowa jest uważana za niezawartą, a strony mają wzajemny obowiązek świadczeń.

**Kupujący zobligowany będzie do oddania zakupionego towaru, zaś sprzedawca zwraca uiszczoną cenę.**



**Skorzystaj z usług prawnika bez wychodzenia z domu!**

W ramach projektu wdrożony został innowacyjny system poradnictwa internetowego – świadczonego przez utworzoną w tym celu e-kancelarię prawną. Do obsługi e-kancelarii zatrudniono zawodowych prawników, ekspertów z poszczególnych dziedzin prawa. Dzięki temu otrzymujecie Państwo usługę prawną na najwyższym merytorycznym poziomie – a wszystko to bez konieczności wychodzenia z domu!

## **JAK SKORZYSTAĆ Z E-PORADY?**

**Aby skorzystać z e-porady należy wejść**

**na stronę**

**[www.mamprawo.eu](http://www.mamprawo.eu)**

**i kliknąć przycisk e-kancelaria.**

Zostaniecie Państwo przekierowani do specjalnie opracowanego formularza, który – dzięki systemowi podpowiedzi i wskazówek – pomoże Państwu zadać pytanie naszym ekspertom. Maksymalny czas oczekiwania na e-poradę wynosi 3 dni robocze od momentu przyjęcia zgłoszenia lub uzupełnienia informacji/dokumentów. Odpowiedź przyjdzie do Państwa na wskazany w zapytaniu adres e-mail, będzie do odbioru w Biurze w godzinach jego urzędowania lub przekazana telefonicznie. Szczegółowe informacje dotyczące funkcjonowania biur znajdują się na stronie projektu.

# Osobista służebność mieszkania, a dożywocie oraz instytucja hipoteki odwróconej

Maciej Turek - prawnik, doradca prawny

**W praktyce często przy umowach darowizny domów (nieruchomości zabudowanych domem), bądź mieszkań (odrębnej własności lokalu mieszkalnego lub spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu) na rzecz zbywcy ustanawiana jest służebność osobista - mieszkania. Jest to prawo przysługujące wyłącznie określonej osobie - ogra-**

**niczone prawo rzeczowe. Jego treść wpisuje się do księgi wieczystej nieruchomości (lub spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu), w dziale III. Stanowi to obciążenie nieruchomości, które musi znosić (tolerować) każdorazowy właściciel nieruchomości, stąd nie ma znaczenia dalsze zbycie nieruchomości.**

Służebność mieszkania można również ustanowić w innej umowie, bądź niezależnie od jakiejkolwiek umowy nazwanej. O ile służebność powstała „przy okazji” umowy darowizny jest zawarta w tym samym akcie notarialnym, tak ustanawiana niezależnie, bądź w umowie, dla której przepisy nie przewidują szczególnej formy, wymaga aktu notarialnego, przynajmniej dla oświadczenia właściciela nieruchomości ustanawiającego to prawo na rzecz określonej osoby (art. 245 § 2 kc).

Służebność mieszkania wygasa najpóźniej ze śmiercią uprawnionego, jest niezbywalna. Nie można również przenieść uprawnienia do ich wykonywania. Służebność mieszkania przysługuje wyłącznie wskazanemu uprawnionemu (lub uprawnionym, np. małżonkom). Natomiast zgodnie z art. 301 § 1. kc mający służebność mieszkania może przyjąć na mieszkanie małżonka i dzieci małoletnie. Inne osoby może przyjąć tylko wtedy, gdy są przez niego utrzymywane albo potrzebne przy prowadzeniu gospodarstwa domowego. Dzieci przyjęte jako małoletnie mogą pozostać w mieszkaniu także po uzyskaniu pełnoletności.

**Dodatkowo właściciel i uprawniony mogą się umówić, że po śmierci uprawnionego służebność mieszkania przysługiwać będzie jego dzieciom, rodzicom i małżonkowi.**

Mający służebność mieszkania może korzystać z pomieszczeń i urządzeń przeznaczonych do wspólnego użytku mieszkańców budynku. Jest to uprawnienie wynikające z samego prawa nie musi zatem być jednoznacznie określone w umowie. Aczkolwiek jeżeli zależy nam, by nie było wątpliwości, które z pomieszczeń są wspólne można takowe w umowie ustanawiającej służebność określić.

Do wzajemnych stosunków między mającym służebność mieszkania a właścicielem nieruchomości obciążonej stosuje się odpow-







wiednio przepisy o użytkowaniu przez osoby fizyczne.

Jeżeli uprawniony z tytułu służebności osobistej dopuszcza się rażących uchybień przy wykonywaniu swego prawa, właściciel nieruchomości obciążonej może żądać zamiany służebności na rentę. Takie uprawnienie przysługuje wyłącznie właścicielowi nieruchomości, nie przysługuje mającemu służebność.

**Dożywocie jest natomiast umową, z mocy której w zamian za przeniesienie własności nieruchomości nabywca zobowiązał się zapewnić zbywcy dożywotnie utrzymanie (umowa o dożywocie),** powinien on, w braku odmiennej umowy, przyjąć zbywcę jako domownika, dostarczać mu żywienia, ubrania, mieszkania, światła i opału, zapewnić mu odpowiednią pomoc i pielęgnowanie w chorobie oraz sprawić mu własnym kosztem pogrzeb odpowiadający zwyczajom miejscowym.

Jest to zatem odrębna od umowy darowizny umowa. Różnica przede wszystkim wynika z charakteru obydwu umów – umowa daro-

wizny jest umową nieodpłatną. Można co prawda w umowie darowizny, jak wyżej opisa-  
no, ustanowić służebność mieszkania dla darczyńcy lub innych osób, jednakże nie zmienia to nadal cechy nieodpłatności darowizny.

Umowa dożywocia jest z kolei umową odpłatną. Przeniesienie własności nieruchomości następuje, zgodnie z art. 908. § 1 kc „w zamian” za zobowiązanie się nabywcy do zapewnienia zbywcy (ewentualnie także na rzecz osoby bliskiej zbywcy nieruchomości) dożywotniego utrzymania.

Do treści prawa dożywocia należy także użytkowanie, służebność osobista oraz uprawnienie do powtarzających się świadczeń, jeżeli w umowie o dożywocie nabywca nieruchomości zobowiązał się obciążyć ją na rzecz zbywcy użytkowaniem, którego wykonywanie jest ograniczone do części nieruchomości, służebnością mieszkania lub inną służebnością osobistą albo spełniać powtarzające się świadczenia w pieniądzech lub w rzeczach oznaczonych co do gatunku.

Odmienne niż przy służebności mieszkania – każda ze stron umowy dożywocia (dożywotnik i zobowiązany nabywca) może żądać rozwiązania umowy, jeżeli z jakichkolwiek powodów wytworzą się między dożywotnikiem a zobowiązanym takie stosunki, że nie można wymagać od stron, żeby pozostawały nadal w bezpośredniej ze sobą styczności, sąd zamieni wszystkie lub niektóre uprawnienia objęte treścią prawa dożywocia na dożywotnią rentę odpowiadającą wartości tych uprawnień. W wypadkach wyjątkowych sąd może na żądanie zobowiązanego lub dożywotnika, jeżeli dożywotnik jest zbywcą nieruchomości, rozwiązać umowę o dożywocie. Jeżeli umowa nie zostanie wcześniej rozwiązania zobowiązanie nabywcy nieruchomości, podobnie jak służebność mieszkania wygasa najpóźniej z chwilą śmierci uprawnionego (dożywotnika).

**Prawo dożywocie, tak jak służebność mieszkania, jest również niezbywalne.**

W razie zbycia nieruchomości obciążonej prawem dożywocia nabywca ponosi także osobistą odpowiedzialność za świadczenia tym prawem objęte, chyba że stały się wymagalne w czasie, kiedy nieruchomość nie była jego własnością (np. świadczenie okresowe w pieniądzu za okres sprzed zawarcia umowy sprzedaży nieruchomości obciążonej prawem dożywocia). Osobista odpowiedzialność współwłaścicieli jest solidarna.

Warto nadmienić, że otrzymanego przez nabywcę mieszkania nie wlicza się w skład schedy spadkowej ustalonej przy określaniu należnego zachowku po zbywcy (dożywotniku) – przyszłym spadkodawcy.

Obok wyżej wymienionych rozwiązań na etapie przygotowywania projektu ustawy jest instytucja hipoteki odwróconej i dożywotniej renty. Hipoteka odwrócona polega ona na tym, że bank będzie wypłacał swojemu klien-



towi przez określony czas lub jednorazowo świadczenie pieniężne, zabezpieczone hipoteką ustanowioną na domu lub mieszkaniu albo prawie do nieruchomości.

Nadto planuje się wprowadzenie dożywotniej renty, w zamian za przeniesienie własności nieruchomości na bank po śmierci świadczeniobiorcy. Pozwoli to przekazać mieszkanie bankowi w zamian za jednorazową wypłatę lub comiesięczną rentę. Kredytobiorca będzie właścicielem nieruchomości lub uprawnionym z tytułu spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu aż do śmierci i dopiero wówczas bank otrzyma mieszkanie.

Wysokość renty oraz jednorazowej wypłaty ustali rzeczoznawca. Na podstawie tej wyceny ma być proponowana wartość świadczenia. Jeżeli wycena nie spodoba się właścicielowi mieszkania, to zgodnie z projektem ustawy będzie mógł się z niej wycofać. ■

# Upadłość pracodawcy skutki dla pracownika rola FGŚP

**Małgorzata Repelewicz - prawnik, doradca prawny**

**W sytuacji kiedy przedsiębiorstwo znalazło się w stanie upadłości, a pracodawca przy zakończeniu stosunków pracy nie dopilnuje określonych procedur, grozi mu proces sądowy, dodatkowo z muszony będzie liczyć się z wypłatą odszkodowań pracownikom.**

Z uwagi na powyższe celem artykułu jest przedstawienie prawnego-finansowego sytuacji pracownika w sytuacji niewypłacalności pracodawcy.

Wypowiedzenie umowy o pracę przez syndyka, upadłego i zarządcę

Ogłoszenie upadłości nie stanowi przyczyny rozwiązania umowy o pracę z mocy prawa (wyjątek: dyrektor przedsiębiorstwa państwowego). Pamiętać jednak należy, iż w razie ogłoszenia upadłości pracodawcy nie stosuje się przepisów o ochronie stosunku pracy mówiących o tym, że:

- *pracodawca nie może wypowiedzieć umowy o pracę w czasie urlopu pracownika, a także w czasie innej usprawiedliwionej nieobecności pracownika w pracy, jeżeli nie upłynął jeszcze okres uprawniający do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia.*

- *pracodawca nie może wypowiedzieć umowy o pracę pracownikowi, któremu brakuje nie więcej niż 4 lata do osiągnięcia wieku emerytalnego, jeżeli okres zatrudnienia umożliwia mu uzyskanie prawa do emerytury z osiągnięciem tego wieku.*

- *pracodawca o zamiarze wypowiedzenia pracownikowi umowy o pracę zawartej na czas nie określony zawiadamia na piśmie reprezentującą pracownika zakładową organizację związkową, podając przyczynę uzasadniającą rozwiązanie umowy. Jeżeli natomiast zakładowa organizacja związkowa uważa, że wypowiedzenie byłoby nieuzasadnione, może*





w ciągu 5 dni od otrzymania zawiadomienia zgłosić na piśmie pracodawcy umotywowane zastrzeżenia. Po rozpatrzeniu stanowiska organizacji związkowej, a także w razie niezajęcia przez nią stanowiska w ustalonym terminie, pracodawca podejmuje decyzję w sprawie wypowiedzenia

- nie stosuje się także przepisów szczególnych pozakodeksowych dotyczących ochrony pracowników przed wypowiedzeniem lub rozwiązaniem umowy o pracę (m.in. dotyczących członków związków zawodowych, członków rady pracowniczej przedsiębiorstwa państwowego, społecznych inspektorów pracy).

Umowa o pracę zawarta na czas określony lub na czas wykonania określonej pracy (umowy terminowe) może być rozwiązana przez każdą ze stron za dwutygodniowym wypo-

wiedzeniem – nie dotyczy to jednak umów pracę zawartych po ogłoszeniu upadłości (art. 411§ 2 Kp). Dotyczy to umów terminowych, które w ogólności nie podlegają wypowiedzeniu (umowy na czas określony nieprzekraczający sześciu miesięcy lub na czas wykonania określonej pracy) albo umów zawartych na czas określony dłuższy niż sześć miesięcy, przy zwieraniu których strony nie skorzystały z przewidzianej w art. 33 Kp możliwości wprowadzenia klauzuli rozwiązania umowy za dwutygodniowym okresem wypowiedzenia. Uzgodnienie przez strony takiej klauzuli skutkuje zastosowaniem tejże, a nie art. 411§2 Kp. Dotyczy to również jedynie umów zawartych przed ogłoszeniem upadłości.

### Zwolnienia grupowe

Ustawa o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników wprowadza do zasad wypowiedzania i rozwiązywania stosunków pracy następujące mody-

fikacje:

- pracownicy nabywają prawo do odprawy pieniężnej
- pracownicy nabywają prawo pierwszeństwa do ponownego zatrudnienia, jeżeli pracodawca będzie ponownie zatrudniał pracowników w tej samej grupie pracowników.

W przypadku zwolnień grupowych stosuje się wszelkie przepisy prawa pracy regulujące rozwiązywanie z pracownikami stosunków pracy z uwagi na ogłoszenie upadłości pracodawcy.

Ważne jest, iż w celu zaspokojenia roszczeń pracowniczych, po złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości pracodawca może wystąpić o pieniądze do Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (FGŚP). Stwierdzenie niewypłacalności pracodawcy pozwala na skorzystanie ze świadczeń gwarantowanych w ustawie o ochronie roszczeń. O przyznanie zaliczek na wypłatę należnych, a niezaspokojonych świadczeń pracowniczych pracodawca musi wystąpić do funduszu jeszcze przed wydaniem przez sąd postanowienia w sprawie ogłoszenia upadłości jego firmy. Powinien to zrobić po złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości.

FGŚP może przyznać i wypłacić zaliczki bezpośrednio uprawnionym pracownikom, ale nie wyższe niż wynosi minimalne wynagrodzenie za pracę, jakie obowiązywałoby w dacie jego wypłaty. Po ogłoszeniu upadłości pracodawca (syndyk) musi sporządzić zbiorczy wykaz niezaspokojonych roszczeń, w którym wskaże uprawnionych oraz wysokość roszczeń wnioskowanych do zaspokojenia z funduszu. Ma na to miesiąc od wydania przez sąd postanowienia o ogłoszeniu upadłości. Wykaz obejmuje niezaspokojone roszczenia z okresów poprzedzających ogłoszenie



zenie upadłości. Pracodawca (syndyk) ma też sporządzić wykazy uzupełniające, jeżeli trzeba zaspokoić roszczenia z okresu po ogłoszeniu upadłości. Gdy pracodawca nie złoży takiej listy, każdy pracownik może samodzielnie skierować do funduszu wniosek o wypłatę tych należności ze stosunku pracy, których nie zaspokoił pracodawca. Przepisy określające zasady wypłaty świadczeń przez FGŚP ograniczają zarówno ich rodzaj, jak i limitują kwoty takich wypłat.

### Warunki wypłaty świadczeń przez FGŚP

Warunkiem wypłaty świadczeń przez FGŚP z tytułu niezaspokojonych roszczeń pracowniczych jest wystąpienie niewypłacalności pracodawcy.

Niewypłacalność pracodawcy nie jest tu rozumiana jako niewypłacenie zaległych roszczeń pracownikowi przez pracodawcę, nie-

wypłacalność zachodzi gdy sąd upadłościowy, na podstawie przepisów Prawa upadłościowego i naprawczego, wyda postanowienie o:

- *ogłoszeniu upadłości pracodawcy obejmującej likwidację majątku dłużnika;*
- *ogłoszeniu upadłości pracodawcy z możliwością zawarcia układu;*
- *zmianie postanowienia o ogłoszeniu upadłości z możliwością zawarcia układu na postanowienie o ogłoszeniu upadłości obejmującej likwidację majątku dłużnika;*
- *oddaleniu wniosku o ogłoszenie upadłości pracodawcy, jeżeli jego majątek nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania;*
- *oddaleniu wniosku o ogłosze-*

*nie upadłości w razie stwierdzenia, że majątek dłużnika jest obciążony hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską w takim stopniu, że pozostały jego majątek nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania.*

### Niewypłacalność pracodawcy, zachodzi również, gdy:

w przypadku przedsiębiorcy zagranicznego z państw członkowskich Unii Europejskiej, z wyłączeniem Danii - organ sądowy lub każdy inny właściwy organ państwa członkowskiego Unii Europejskiej uprawniony do wszczęcia postępowania upadłościowego wyda, zgodnie z art. 3 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000, orzeczenie o wszczęciu wobec przedsiębiorcy zagranicznego postępowania upadłościowego, o którym mowa w art. 2 lit. a lub lit. c tego rozporządzenia, oraz powoła sąd lub inny organ sądowy lub każdy inny właściwy organ państwa członkowskiego Unii Europejskiej, z wyłączeniem Danii, uprawniony do wszczęcia postępowania upadłościowego wyda, zgodnie z art. 3 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000, orzeczenie, zgodnie z którym nie zostaje wszczęte postępowanie upadłościowe z uwagi na stwierdzenie definitywnego zamknięcia przedsiębiorstwa albo z powodu niewystarczalności aktywów na zaspokojenie kosztów tego postępowania, albo sąd upadłościowy wyda, zgodnie z art. 3 ust. 2 i 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000, orzeczenie o ogłoszeniu upadłości przedsiębiorcy zagranicznego, mające skutki ograniczone do majątku dłużnika znajdującego się na terytorium

### Świadczenia wypłacane przez Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych





Zaspokojeniu ze środków Funduszu podlegają należności główne (BEZ ODSETEK) z tytułu:

- *wynagrodzenia za pracę,*
- *wynagrodzenia za czas nieza-  
winionego przez pracownika przesto-  
ju, wynagrodzenia za czas niewyko-  
nywania pracy (zwolnienia od pracy),  
wynagrodzenia za czas innej uspra-  
wiedliwionej nieobecności w pracy,*
- *wynagrodzenia za czas nie-  
zdolności do pracy wskutek choroby  
(pierwsze 33 dni w roku),*
- *dotatku wyrównawczego,*
- *odprawy pieniężnej,*
- *odszkodowania za skrócenie  
okresu wypowiedzenia,*
- *ekwiwalentu pieniężnego za  
niewykorzystany urlop wypoczynko-  
wy należnego za rok kalendarzowy,  
w którym ustał stosunek pracy*

Świadczenia wymienione w pkt 1- 4 podlegają zaspokojeniu, za okres nie dłuższy niż 3 miesiące poprzedzające dzień wystąpienia niewypłacalności pracodawcy albo za okres nie dłuższy niż 3 miesiące poprzedzające ustanie stosunku pracy, jeżeli ustanie stosunku pracy przypada w czasie nie dłuższym niż 9 miesięcy poprzedzających dzień wystąpienia niewypłacalności pracodawcy.

Odprawa pieniężna podlega zaspokojeniu, jeżeli ustanie stosunku pracy nastąpiło w okresie nie dłuższym niż 9 miesięcy poprzedzających dzień wystąpienia niewypłacalności pracodawcy lub w okresie nie dłuższym niż 4 miesiące następujące po tym dniu.



Odszkodowanie za skrócony okres wypowiedzenia podlega zaspokojeniu, jeżeli ustanie stosunku pracy nastąpiło w okresie nie dłuższym niż 9 miesięcy poprzedzających dzień wystąpienia niewypłacalności pracodawcy lub w okresie nie dłuższym niż 4 miesiące następujące po tym dniu.

Ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy należny za rok kalendarzowy, w którym ustał stosunek pracy, podlega zaspokojeniu, jeżeli ustanie stosunku pracy nastąpiło w okresie nie dłuższym niż 9 miesięcy poprzedzających dzień wystąpienia niewypłacalności pracodawcy.

## ZASADY WYPŁATY ŚWIAD-

## CZEŃ W OPRACIU O WNIOSKI INDYWIDUALNE

Wniosek indywidualny składa się w formie pisemnej w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Do wniosku o wypłatę świadczeń pracowniczych należy dołączyć następujące załączniki:

**1. Dowody uzasadniające skorzystanie przez wnioskodawcę ze świadczeń określonych w ustawie, takie jak:**

- *świadcstwo pracy,*
- *w szczególnych przypadkach*

*umowa o pracę,*

- *zaświadczenie od pracodawcy o niewypłaconych świadczeniach.*

- *W przypadku prowadzenia postępowania sądowego i egzekucyjnego:*

- *wyrok z klauzulą wykonalności*

- *postanowienie komornika o umorzeniu egzekucji z powodu jej bezskuteczności*

- *w szczególnych przypadkach pozw przeciwko pracodawcy*

**2.** Dokumenty potwierdzające śmierć pracownika oraz uprawnienie wnioskodawcy do renty rodzinnej po zmarłym pracowniku – w przypadku, gdy wnioskodawcą jest członek rodziny zmarłego pracownika.

Dokumenty powinny być składane w oryginałach (bądź w postaci odpisu, jeżeli jego zgodność z oryginałem została poświadczona przez notariusza albo przez występującego w sprawie pełnomocnika strony będącego adwokatem, radcą prawnym itd.) lub w kopiach – wraz z oryginałem do wglądu. Wnioski rozpatrywane są w kolejności zgłoszeń, a czas rozpatrywania uzależniony jest od kompletności danego wniosku. Informacja dotycząca przyznania świadczeń oraz ich wysokości może być udzielona wyłącznie wnioskodawcy.

**Podmiot składający oraz osoby uprawnione zawiadamiają marszałka województwa o każdej zmianie okoliczności mających wpływ na uprawnienie do świadczeń ze środków Funduszu.**

Podmiotami, które mogą wystąpić do Funduszu są: pracownik, były pracownik, członek rodziny zmarłego pracownika uprawniony

do renty rodzinnej, członek rodziny zmarłego byłego pracownika uprawniony do renty rodzinnej, pracodawca, syndyk, likwidator, inna osoba sprawująca zarząd majątkiem pracodawcy. Pracownicy podlegający przepisom ustawy to osoby fizyczne, które, zgodnie z przepisami polskiego prawa:

pozostają z pracodawcą w stosunku pracy lub są zatrudnione na podstawie umowy o pracę nakładczą, wykonują pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, wykonują pracę na podstawie innej umowy o świadczenie usług, wykonują pracę zarobkową na podstawie innej niż stosunek pracy na rzecz pracodawcy będącego rolniczą spółdzielnią produkcyjną, spółdzielnią kółek rolniczych lub inną spółdzielnią zajmującą się produkcją rolną – jeżeli z tego tytułu podlegają obowiązkowi ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Wyłączeni z kręgu pracowników są małżonek pracodawcy, dzieci własne i przysposobione, dzieci drugiego małżonka, rodzice, macocha i ojczym, osoby przysposabiające, rodzeństwo, wnuki, dziadkowie, zięciowie i synowie, bratowe, szwagierki i szwagrowie, osoby wykonujące pracę zarobkową w gospodarstwie domowym.

### **Pracodawcy, których pracownicy mogą korzystać z FGŚP:**

Pamiętać należy, iż oprócz świadczeń wypłacanych w związku z niewypłacalnością pracodawcy, ze środków Funduszu wypłacane są inne świadczenia określone w odrębnej ustawie tj. ustawie z dnia 16 września 2011r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z usuwaniem skutków powodzi (Dz. U. nr 234, poz. 1385) w zakresie udzielania pożyczek dla pracodawców, którzy na skutek powodzi przejściowo zaprzestali prowadzenia działalności gospodarczej lub istotnie ograniczyli jej prowadzenie. Pożyczka ta przeznaczona jest na wynagrodzenia dla pracowników. ■



# E-Porady - prawnicy odpowiadają na życiowe problemy

Proszę o doradzenie jakie znaleźć prawne rozwiązanie, najbardziej korzystne dla mnie, z sytuacji opisanej poniżej. W moim małżeństwie nastąpił faktycznie trwały i zupełny rozkład pożycia. (żona się wyprowadziła z mieszkania, którego jesteśmy współwłaścicielami w częściach równych, odeszła z innym mężczyzną) Mamy małoletnią córkę (12 lat). Z powództwa żony, sąd zasądził ode mnie alimenty w maju br., które mają być płatne na rzecz małoletniego do rąk matki. Z początkiem lipca żona wyjechała zagranicę (dziecko pozostaje pod moją pieczę, małżonka utrzymuje z nim jedynie kontakt telefoniczny). Za czerwiec wpłaciłem przekazem alimenty małżonce - jednak nie podjęła ona nawet przekazu z poczty. W lipcu alimenty zostały przekazane do jej miejsca pracy. Co można zrobić w powyższej sytuacji, jeżeli przekazywanie alimentów na dziecko małżonce nie jest obecnie możliwe i napotyka na trudne do przezwyciężenia przeszkody? Czy można żądać zmiany sposobu spełniania świadczenia, uchylic się od zasądzonych alimentów? Czy mogę wytoczyć powództwo alimentacyjne przeciwko małżonce, skoro obecnie to ja je wyłącznie utrzymuję? Dodam, że małżonka nie sposobi się z powrotem do kraju.

Szanowny Panie, opisana przez Pana sytuacja faktyczna wskazuje, że to Pan obecnie sprawuje nad córką pieczę osobistą, a nadto jest zobowiązany do płacenia alimentów w formie pieniężnej w wysokości stwierdzonej orzeczeniem sądu. Niewątpliwie od chwili wydania przez Sąd tego orzeczenia doszło w Pana rodzinie do zmiany stosunków, która uzasadnia wystąpienie do Sądu z pozwem o uchylenie obowiązku alimentacyjnego nałożonego na pana i nałożenie go przez

Sąd na małżonkę. Podstawą prawną stanowi art. 138 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego zgodnie z którym w razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia dotyczącego obowiązku alimentacyjnego. W Pana sytuacji zasadnym jest wystąpienie do sądu rejonowego z pozwem o uchylenie obowiązku alimentacyjnego nałożonego na Pana i jednocześnie nałożenie go na Pana małżonkę. Sądem właściwym według właściwości przemiennej jest sąd rejonowy miejsca pobytu uprawnionego (art. 32 Kodeksu postępowania cywilnego), czyli Pana córki, a zatem i Pana skoro córką obecnie mieszka z Panem. Jednocześnie zaniechałabym wpłacania alimentów, z uwagi na to że uprawnione do nich jest dziecko (nie małżonka, która tylko sprawuje nad nimi zarząd w interesie dziecka); jeżeli więc córka przebywa z Panem i to Pan ponosi wszystkie koszty jej utrzymania, to można uznać, że wiązuje się Pan z obowiązkiem alimentacyjnym.



**Jakie są podstawy do sądowego ustanowienia rozdzielnosci majątkowej, jeżeli ustało faktyczne pożycie małżeńskie i zachodzi obawa, że drugi z małżonków mógłby rozpocząć niegospodarne życie? Dodam, że umowne ustanowienie rozdzielnosci nie jest możliwe, a obecnie nie jestem zdecydowany na wszczęcie postępowania separacyjnego.**

Podstawą prawną ustanowienia rozdzielnosci majątkowej przez sąd stanowi art. 52 § 1 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Zgodnie z tym przepisem każdy z małżonków – z ważnych – może żądać ustanowienia przez sąd rozdzielnosci majątkowej. Stosownie do § 2 wspomniana

tego artykułu rozdzielnosc majątkowa powstaje z dniem oznaczonym w wyroku, który ją ustanawia, a jedynie w wyjątkowych wypadkach sąd może ustanowić rozdzielnosc majątkową z dniem wcześniejszym niż dzień wytoczenia powództwa, w szczególności, jeżeli małżonkowie żyli w rozłączeniu. Jedyną przesłanką ustanowienia przez sąd rozdzielnosci majątkowej jest istnienie „ważnych powodów”, przez które rozumie się powstanie w rodzinie sytuacji powodującej, że dalsze trwanie wspólności majątkowej zagraża interesowi jednego małżonka i dobru rodziny. W tym znaczeniu ważnymi powodami mogą być: bezmyślne trwonienie majątku wspólnego, alkoholizm, hulastyczny tryb życia, niegospodarność, zaniechanie pracy, zatrzymywanie uzyskanych dochodów wyłącznie dla siebie. Ważnym powodem może być również istnienie między małżonkami takiej sytuacji faktycznej, która daje podstawy do orzeczenia rozwodu. Ważnym powodem jest także separacja faktyczna, która uniemożliwia współdziałanie małżonków w zarządzaniu wspólnym majątkiem. Należy podkreślić, że ważnym powodem nie mogą być okoliczności, które nie są przez współmałżonka zawinione np. jeśli nieprzyczynianie się do pomnażania majątku wynika z choroby. To czy przedstawione w pozwie ważne powody są podstawą do orzeczenia separacji jest przedmiotem badania przez sąd w postępowaniu o zniesienie wspólności majątkowej. Sąd będzie również badał, czy powództwo nie zmierza do pokrywdzenia wierzycieli jednego z małżonków. Podsumowując należy podkreślić, że sama potencjalna możliwość opisanego wyżej zachowania współmałżonka (obawa że „może rozpocząć niegospodarne życie”) jest niewystarczająca jeżeli współmałżonek zachowuje się poprawnie.



**Czy chcąc przejść na wcześniejszą emeryturę trzeba być zatrudnionym, zwalnianym w związku z likwidacją miejsca pracy i następnie zarejestrowanym jako bezrobotny?**



Zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ubezpieczeni urodzeni przed dniem 1 stycznia 1949 r., którzy nie osiągnęli wieku emerytalnego określonego w art. 27 pkt 1 (60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn), mogą przejść na emeryturę: 1) kobieta - po osiągnięciu wieku 55 lat, jeżeli ma co najmniej 30-letni okres składkowy i nieskładkowy albo jeżeli ma co najmniej 20-letni okres składkowy i nieskładkowy oraz została uznana za całkowicie niezdolną do pracy; 2) mężczyzna - po osiągnięciu wieku 60 lat, jeżeli ma co najmniej 35-letni okres składkowy i nieskładkowy albo jeżeli ma co najmniej 25-letni okres składkowy i nieskładkowy oraz został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy. Prawo do emerytury na tych samych warunkach przysługuje również ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r., jeżeli spełniają łącznie następujące warunki: 1) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa; 2) warunki do uzyskania emerytury określone w tych przepisach spełnią do dnia 31 grudnia 2008r. Na podstawie art. 29 ust. 2 ustawy, emerytura przysługuje ubezpieczonym, którzy ostatnio, przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę, byli pracownikami oraz w okresie ostatnich 24 miesięcy podlegania ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym pozostawali w stosunku pracy co najmniej przez 6 miesięcy, chyba że w dniu zgłoszenia wniosku o emeryturę są uprawnieni do renty z tytułu niezdolności do pracy. Aby przejść na wcześniejszą emeryturę należy zatem być w chwili składania wniosku do ZUS pracownikiem lub pobierać zasiłek dla bezrobotnych albo zasiłek przedemerytalny i mieć przepracowane 6 miesięcy w ciągu dwóch ostatnich lat. Złożenie wniosku o wcześniejszą emeryturę jest możliwe, jeśli osoba ubiegająca się o to świadczenie ma jeden z wymienionych wyżej statusów. Jeśli miało miejsce zwolnienie pracownika, aby mógł skutecznie ubiegać się o wcześniejszą emeryturę

musi zarejestrować się jako bezrobotny.



**Czy MOPS słusznie nie wypłacił zasiłku rodzinnego za wrzesień (za czerwiec, lipiec, sierpień zasiłki/świadczenia zostały wypłacone) na moje pełnoletnie już dzieci, które od października zaczęły studia wyższe? Czy argumentacja pracowników MOPS, że we wrześniu dzieci nie studiowały, nie uczyły się jest słuszną by nie wypłacać zasiłków? Jakiej podstawy prawne w tym zakresie?**

Szanowna Pani, zgodnie z art. 6 ust. 1 i 1a ustawy o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 r. (tj. Dz. U z 2006 r., Nr 139, poz. 992) zasiłek rodzinny przysługuje osobom (rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka, opiekunowi faktycznemu dziecka) do ukończenia przez dziecko 18 roku życia lub nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności. Ponadto, zasiłek rodzinny przysługuje osobie uczącej się w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia. Zgodnie z definicją zawartą w art. 3 pkt. 13 w/w ustawy o świadczeniach rodzinnych, za osobę uczącą się uważa się osobę pełnoletnią, która nie jest na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony. W związku z powyższym świadczenia rodzinne nie przysługują na dzieci studiujące (uczące się w szkole wyższej), chyba że student jest niepełnosprawny. Argumentacja pracowników MOPS jest prawidłowa.



**Jestem właścicielką lokalu mieszkalnego spółdzielczego. W mieszkaniu sąsiadującym, bezpośrednio nad mną zamieszkuje trójosobowa rodzina, tam zameldowana. Unie możliwiają mi spokojne korzystanie z lokalu. Okropnie hałasują, rzucają różnymi przedmiotami, krzyczą, tupią, biegają po mieszkaniu. Naruszanie ciszy nocnej jest nagminne. Zgłaszałam sprawę do administracji setki razy oraz do dzielnicowego. Policja nie podjęła sprawy ze względu na brak świadków. Co mogę zrobić w tej sytuacji? Czy przysługują mi jakiegokolwiek prawem przewidziane, żeby zobowiązać sąsiadów do nienaruszania ciszy nocnej i nie hałasowania?**

Szanowna Pani opisane przez Panią zachowania sąsiadów mogą wypełniać znamiona wykroczenia z art. 51 § 1 Kodeksu wykroczeń, stosownie do którego ten kto krzykiem, hałasem, alarmem lub innym wybrykiem zakłóca spokój, porządek publiczny, spoczynek nocny albo wywołuje zgorszenie w miejscu publicznym, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny. W Pani przypadku w grę wchodzi zachowanie polegające na zakłóceniu spoczynku nocnego, co ma miejsce, gdy sprawca przeszkadza lub uniemożliwia ten spoczynek, chociażby tylko jednej osobie. Czasem przeznaczonym na spoczynek nocny jest co do zasady czas między godzinami 22.00 a 6.00 rano. Jednak by zachowanie to mogło stanowić wykroczenie konieczne jest by było umyślnie nacechowane na zakłócenie spoczynku, nie zaś przypadkowe. Ponadto, zachowanie takie jeśli są czynione w sposób złośliwy mogą też stanowić wykroczenie z art. 107 kodeksu wykroczeń – złośliwe niepokojenie osoby podlega karze ograniczenia wolności, karze grzywny do 1500 zł albo karze nagany. Zachowanie z art. 107 kw może polegać na naruszeniu spokoju i równowagi psychicznej, wywołaniu złości, gniewu np. przez specjalne stukanie w podłogę, co Pani słyszy. Wszystkie te czyny jednak muszą znaleźć potwierdzenie w dowodach przeprowadzonych w toku postępowania przez Policję. Dowodami tymi mogą być wła-

śnie świadkowie np. sąsiedzi, Pani domownicy, także znajomi który Panią odwiedzają i słyszeli zachowanie sąsiadów. Jest Pani uprawniona do wskazywania świadków. Jeżeli Policja nie złożyła wniosku o ukaranie, może Pani taki wniosek złożyć samodzielnie występując jako oskarżyciel posiłkowy. Może to Pani zrobić na podstawie art. 27 § 2 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia jeżeli, w ciągu miesiąca od powiadomienia o wykroczeniu organu uprawnionego do występowania w tych sprawach w charakterze oskarżyciela publicznego nie została Pani zawiadomiona o wniesieniu przez ten organ wniosku o ukaranie. Organ ma obowiązek powiadomienia Pani o nie wniesieniu wniosku do sądu oraz powodach takiego stanowiska. Wystąpienie z wnioskiem ma jednak z reguły sens jeżeli organ zaniechał przeprowadzenia dowodów, przesłuchania wskazywanych przez Panią świadków tj. gdy naruszył obowiązek przeprowadzenia czynności wyjaśniających. Alternatywą do przepisów postępowania w sprawach o wykroczenia są przepisy ustawy z 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i zmianie Kodeksu cywilnego, przewidującego możliwość eksmisji w warunkach art. 13 ust. 1 ustawy. Zgodnie z tym przepisem jeżeli lokator wykracza w sposób rażący lub uporczywy przeciwko porządkowi domowemu, czyniąc uciążliwym korzystanie z innych lokali w budynku, inny lokator lub właściciel innego lokalu w tym budynku może wytoczyć powództwo o rozwiązanie przez sąd stosunku prawnego uprawniającego do używania lokalu i nakazanie jego opróżnienia. Wystąpienie tych przesłanek musi wykazać powód występujący z powództwem o eksmisję do sądu rejonowego; pozwanymi w takiej sprawie będą sąsiedzi, lub ten z nich, który w sposób rażący lub uporczywy występuje przeciwko porządkowi domowemu czyniąc uciążliwym korzystanie z innych lokali. Należy podkreślić, że choć art. 13 może być stosowany nie tylko gdy podstawą używania lokalu jest umowa najmu, to w praktyce niewątpliwie problematyczne może się okazać rozwiązanie stosunku prawnego w postaci spółdzielczego własnościowego

prawa do lokalu. Każde z powyższych rozwiązań tak w zakresie prawa karnego jak i cywilnego związane jest z koniecznością ponoszenia kosztów postępowań sądowych. Wobec powyższego w pierwszej kolejności należałoby wykorzystać polubowne sposoby rozwiązywania problemu tj. podjęcie próby porozumienia się z sąsiadami. Jeśli to nie jest możliwe pozostają rozwiązania przedstawione wyżej.



**W jakim wymiarze czasu pracy (tygodniowo/miesięcznie) może pracować uczeń szkoły zawodowej w ramach praktyk zawodowych (praktyka nauki zawodu), mając 17 lat?**

Szanowna/y Pani/e, czas pracy młodocianych, czyli osób między 16 a 18 rokiem życia, jest szczególnie regulowany w kodeksie pracy. Przede wszystkim czas pracy młodocianego w wieku powyżej 16 roku życia nie może przekraczać 8 godzin na dobę przy obowiązującym przeciętnie 40-godzinny tygodniu pracy (art. 202 § 2 kodeksu pracy). Dodatkowo do czasu pracy młodocianego wlicza się czas nauki (tj. dokształcania teoretycznego) w wymiarze wynikającym z obowiązkowego programu zajęć szkolnych, bez względu na to, czy odbywa się ona w ramach godzin pracy czy też po pracy (np. w wolną sobotę, w szkole wieczorowej) (art. 202 § 3 kodeksu pracy). Jeżeli dobowy wymiar czasu pracy młodocianego jest dłuższy niż 4,5 godziny, pracodawca jest obowiązany wprowadzić przerwę w pracy trwającą nieprzerwanie 30 minut, wliczaną do czasu pracy (art. 202 § 3 kodeksu pracy). Młodocianego nie można zatrudniać w godzinach nadliczbowych ani w porze nocnej, która przypada pomiędzy godzinami 2200 a 600 (art. 203 § 3 kodeksu pracy).



## W następnym numerze między innymi:

- **Jak prawidłowo obliczyć terminy w prawie cywilnym**
- **Jak bezpiecznie kupić używany samochód**
- **Rękojmia a gwarancja - uprawnienia konsumenta przy umowie sprzedaży rzeczy**
- **Nowa ustawa refundacyjna - co się zmieniło w systemie zakupowania leków refundowanych przez państwo**
- **Majątek osobisty a majątek wspólny małżonków - zasady odpowiedzialności**
- **Odpowiedzialność nieletnich za czyny karalne**
- **Prawa i obowiązki oskarżonego**
- **Umowa o pracę a umowa na zlecenie i o dzieło - podstawowe różnice**





**STOWARZYSZENIE INICJATYW  
SAMORZĄDOWYCH**

## CHCESZ ZDOBYĆ CENNE DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE?

Poszukujemy osób chętnych do odbycia wolontariatu  
jako pracownicy Punktach Poradnictwa Prawnego  
i Obywatelskiego

### JEŚLI JESTEŚ:

- absolwentem lub studentem kierunku prawo lub administracja
- lubisz kontakt z ludźmi
- działanie to Twoje drugie imię
- masz trochę wolnego czasu i chciałbyś rozpocząć współpracę z zespołem specjalistów

**PRZEŚLIJ SVOJE CV ZE ZDJĘCIEM NA ADRES:  
swiadomyobywatel@sis-dotacje.pl**

Szczegółowe informacje można uzyskać  
pod numerem telefonu  
**tel. 81 53 43 203**

Projekt realizowany przy wsparciu Szwajcarii w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej.



## BEZPŁATNE PORADY



**"Świadomy obywatel –  
bezpłatne poradnictwo  
obywatelskie"**

**BIURA:**



**LUBLIN**



**LUBARTÓW**



**ŁĘCZNA**

**ZAPRASZAMY MIESZKAŃCÓW LUBELSZCZYZNY  
DO SKORZYSTANIA Z BEZPŁATNYCH PORAD**

**STOWARZYSZENIE INICJATYW SAMORZĄDOWYCH**

*ul. Narutowicza 56a, 20-016 Lublin*

**INFORMACJE:** *tel. / fax: 81 53 43 201 lub 203*

*info@sis-dotacje.pl*

***www.sis-dotacje.pl***

Projekt realizowany przy wsparciu Szwajcarii w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej.

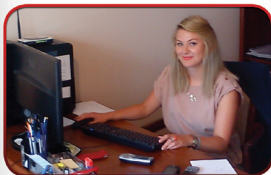




# BIURA PORAD PRAWNYCH I OBYWATELSKICH

## PUŁAWY

ul. Lubelska 2C/14 (II p.)  
tel.: (81) 881 05 85



puławy@mamprawo.eu

## KRASNYSTAW

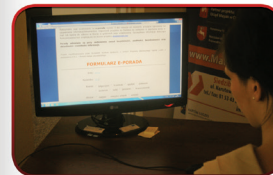
pl. 3-go Maja 18  
tel.: (82) 576 00 20



krasnystaw@mamprawo.eu

## KRAŚNIK

ul. Kościuszki 7a  
tel.: (81) 821 02 96



krasnik@mamprawo.eu

**BIURA CZYNNE OD PONIEDZIAŁKU DO PIĄTKU OD GODZINY 8:00**

## ŚWIDNIK

ul. 3 Maja 3/2  
tel.: (81) 751 68 21



swidnik@mamprawo.eu

## BIŁGORAJ

ul. Kościuszki 31 (I p.)  
tel.: (84) 686 01 31



bilgoraj@mamprawo.eu

## OPOLE LUB.

ul. Kościuszki 5/1 (I p.)  
tel.: (81) 827 33 40



opole@mamprawo.eu

Aktualny harmonogram prac poszczególnych biur na stronie

[www.MamPrawo.eu](http://www.MamPrawo.eu)

## Grupa SIS



Grupę SIS tworzy konsorcjum różnych podmiotów.

Składająca się z **30 pracowników** i ponad **50 fachowców** z różnych dziedzin. Nasza kadra dostarcza rozwiązań na wysokim poziomie merytoryczno – technicznym. Nadzórny celem grupy jest stałe podnoszenie jakości świadczonych usług w zakresie :

- *doradztwa, szkoleń działając jako organizacja pozarządowa i non profit;*
- *rozwiązań technicznych w zakresie odnawialnych źródeł energii*
- *oraz jako przedsiębiorstwo działające na rzecz komercyjnych firm, przedsiębiorstw i samorządów;*

Grupa SIS opracowała kompleksowy regionalny program zwiększenia udziału źródeł odnawialnych w regionalnym miksie energetycznym, poprawy jakości energetycznej oraz rozwoju energetyki prosumenckiej.

Aspiracją Grupy SIS jest także rozwijanie silnego, europejskiego, centrum designu i innowacji. Będzie to przestrzeń, w której powstawać będzie oryginalne wzornictwo na potrzeby przemysłu.

Grupa SIS pomaga również rolnikom i przedsiębiorcom, z terenów wiejskich w pozyskiwaniu środków pomocowych na różnego typu inwestycje m.in.: modernizację gospodarstw, budowę nowych obiektów lub modernizację istniejących, zakup maszyn, gruntów, zwierząt.

Grupa SIS rozpoczęła proces budowy nowoczesnego centrum rozwoju przedsiębiorczości. Ponad 3000 m<sup>2</sup> zapewni powierzchnię użytkową dla branż IT, ICT, zaplecze szkoleniowo-konferencyjne, a także dostęp do laboratoriów.



Grupa SIS działa również jako lider lokalnego porozumienia na rzecz po eksploatacji gazu łupkowego. Tworzy warunki przyjazne nowym przedsiębiorcom w dialogu inwesto-

rów z lokalnymi społecznościami budując zaufanie obywateli.

**Zapraszamy na naszą stronę :**  
**[www.sis-dotacje.pl](http://www.sis-dotacje.pl)**

## Obszary działania Grupy SIS:

Energia odnawialna, własne farmy fotowoltaiczne

Klaster Designu

Inkubatory Przedsiębiorczości

Strategie, analizy plany rozwoju

Badania rynku i opinii publicznej

Doradztwo indywidualne i inwestycyjne

Szkolenia ogólne i specjalistyczne

Marketing, promocja i PR

System zarządzania jakością ISO

Wnioski, biznes plany, dotacje

**KDI** KLASTER  
DESIGNU I  
INNOWACJI

**L.A.  
Z.E.** LUBELSKA AGENCJA  
ZRÓWNOWAŻONEJ ENERGII



**GAZ  
ŁUPKOWY**

Analiza celów, dialog,  
projektowanie opty-  
malnych rozwiązań



**Kompleksowa  
obsługa dla rolników**

**STOWARZYSZENIE  
PROSUMENTÓW OZE**

**MAM § PRAWO**



CENTRUM  
PRZEMYSŁÓW  
KREATYWNYCH

**SIS BIZNES PARK**



**STOWARZYSZENIE INICJATYW SAMORZĄDOWYCH**

**BEZPŁATNE SZKOLENIE**

## PROJEKTOWANIE I MONTAŻ SIECI ŚWIATŁOWODOWEJ

*szkolenie zakłada dwa moduły do wyboru:*

### PROJEKTANT SIECI

64h teorii i 32 h praktyki:

- budowa sieci
- projektowanie torów optycznych
- pomiary tłumienności
- reflektometria
- pomiary dyspersji i jakości transmisyjnej
- lokalizacja uszkodzeń
- podstawy montażu i spawania włókien

### MONTER

16h teorii i 64h praktyki:

- składowe sieci
- typy włókien i ich zastosowanie
- osprzęt
- przygotowanie i organizacja kabli
- spawanie włókien różnych typów
- pomiary jakości spawu



### ZGŁOSZENIA I INFORMACJE:

ul. Narutowicza 56A; 20-016 Lublin

tel. /fax: **81 53 43 203** lub **81 53 43 200**

e-mail: **info@sis-dotacje.pl**



**KAPITAŁ LUDZKI**  
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**UNIA EUROPEJSKA**  
EUROPEJSKI  
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Człowiek - najlepsza inwestycja  
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego



# POTRZEBUJESZ POMOCY PRAWNEJ ?

MAM § PRAWO



BIŁGORAJ  
KRASNYSTAW  
KRAŚNIK  
OPOLE LUBELSKIE  
PUŁAWY  
ŚWIDNIK

## ZGŁOŚ SIĘ DO JEDNEGO Z NASZYCH BIUR !



### STOWARZYSZENIE INICJATYW SAMORZĄDOWYCH

ul. Narutowicza 56a, 20-016 Lublin  
tel./ fax: 81 53 43 203,  
[www.mamprawo.eu](http://www.mamprawo.eu)

e-mail: [info@sis-dotacje.pl](mailto:info@sis-dotacje.pl)  
[www.sis-dotacje.pl](http://www.sis-dotacje.pl)